dost

TÜRK SANATINDA YENİNİN GÜZELİN DEĞERLİNİN DOSTU

YENİ DİZİ
SAYI: 18
CİLT: 9
EYLÜL 1962
1,5 LİRA

Ayda Bir Çıkar
Sahibi : *Salim ŞENGİL*
Yazı İşleri Sorumlusu :
N. ŞENGİL

SAİT FAİK'İN EDEBİ HAYATI

24 Ağustos 1962 günü akşam üzeri Burgaz adasında değerli sanatçı Sait Faik'i anma töreni tertiplendi. Bu toplantıda Arkadaşımız Tahir Alangu'nun yaptığı konuşmayı aşağıda ve Konur'un konuşmasını iç sayfamızda bulacaksınız.

Sanatla ilgisinin daha lise sıralarında iken başladığı söylenebilir (1925 - 28 arası). *«Bozdoğan kemerinde (Süleymaniye), Kirazlı Mesçit caddesinde 7 numaralı hânede oturan»* Sait Faik'in 1928 yıllarında *«Meşale»* dergisinde çıkması için yolladığı şiirleri Yaşar Nabi ölümünden sonra yayınladı (Sait Faik'in ilk şiirleri. Varlık dergisi. temmuz 1954). Bu yazılarında o yılların şiir anlayışının etkileri (Faruk Nafiz, Necip Fazıl vb.) açıkça görülmektedir. Cavit Yamaç'a göre, o, ilk edebi çalışmalarına *«Hammal»* adındaki şiiri ile Adapazarı'nda başlamış ve ilk yazısını orada yayınlamıştır (bk. : T. Alangu, Sait Faik için, s. 215). Sait Faik, hayatta iken bu ilk nazım denemelerinin adını hiç anmamış, hatırlatanlara kızmış, ancak 1939 yıllarında, bu sefer de o yılların nazım eğilimlerine uyarak, yeniden şiir yazmağa başlamıştır. Sanat hayatının bu yönlerine rağmen o herşeyden önce bir hikâyeci olarak kalmıştır.

Hikâyeye Bursa Lisesi'ne naklettikten sonra başladığı, bir konuşmasından anlaşılmaktadır: *«... Bursa Lisesi'nde şimdi müdür mü, yoksa edebiyat hocası mıdır bilmem, Mümtaz Bey, bir tahrir vazifemin altına şunları yazmıştı : 'Yarın bunları neşredeksiniz, daha itinalı olmanız lâzım.' Halbuki ben hâlâ itinasız neşredip duruyorum».* *«İpekli Mendil»* adını taşıyan bu ilk hikâyesinden sonra bir ikincisini, *«Zenberek»*i yazdı (yazılışı : 1926, Bursa. Yayınlanışı : Varlık dergisi. sayı: 56. 29 ilkteşrin, 1935).

Fransa dönüşü İstanbul'a geldikten sonra Edebiyat Fakültesinde iken tanıştığı, kendisine hikâye yazmak yolunda cesaret veren Kenan Hulusi'nin aracılığı ile ilk yazısı *«Milliyet»* gazetesinde çıktı : *«Uçurtma»* (Milliyet gazetesi Sanat asyfası. 9 aralık 1929) ve *«Yağma»* (aynı yerde 13 ocak 1930). Bundan sonra ilk hikâyesi olan *«İpekli Mendil»* Varlık dergisinde çıktı (Sayı 19, 15 nisan 1934). Günümüzün bazı hikâyecilerinin de yaptığı gibi, bir müddet *«Uyanış»* (Servet-i Fünûn) dergisi çevresinde kaldı; sonra Yaşar Nabi'nin o zamanlar Ankara'da yayınladı-

(2. Sayfada)

GELECEK SAYIMIZ SİNEMAYA AYRILDI.

1962

Üç balıkçıl geçti senin vaktin bu
Ve isli bir şarkı rüzgârında yağmurun
Gitsek ne kadar uzun bir unutuş o harfle
Sen misin sesin mi bu yorgun

Hüzünler dağılır mı silâhlar atılırken
Bir adam bunca eksik şapkasına rağmen
Ölsek ne kadar kolay bir bırakış bu
Sen misin sesin mi bu yorgun

Şimdi de yağmurdur gelir uzaktan
Üşüyen kıvrımında ellerinin
Biz ne kadar yokuz ki gören olmamış
Sen misin sesin mi bu yorgun

Volkan VURAL

ğı «*Varlık*» dergisine hikâyeler vermeğe başladı. 1936 - 40 yılları arasında «*Vakit*» (bir aralık «*Kurun*») gazetesinde ve ilâvelerinde hikâyeler, fıkralar yazıyor ve oldukça başarılı röportajlar yapıyordu. Yirmi yıldır biri çıkıp biri batan çeşitli edebiyat dergilerinde hikâyeleri çıktı. Bir çok yazıları bu dergilerde dağınık durmaktadır.

İlk hikâyelerini «*Semaver*» adındaki kitabında derledi (1935). Aralıklarda yenilerini yazarak birbiri peşine kitaplarını yayınladı : «*Sarnıç*» (1939), «*Şahmerdan*» (1940), kitapçıların basmak istemedikleri ilk romanı «*Medar-ı Maişet Motoru*» (1944), «*Şahmerdan*» (1940) kitabındaki «*Çelme*» hikâyesinde «*Topal Emireri*» nden bahsetmesi yüzünden Örfi İdâre mahkemesine gitmiş, beraat edinceye kadar sıkıntılı günler yaşamıştı. O günlerde birisinin jurnal etmesi üzerine, kendi parasile bastırdığı bu romanı piyasadan toplatıldı.

İkinci Dünya Savaşı'nın son yıllarına doğru Sait Faik'in ününün genişlediğini görüyoruz. Bu sıralarda çeşitli dergilerde bir çok hikâyeleri, gazetelerde röportajları çıkmıştır. Sanat hayatının en verimli yılları idi. Sait Faik, ölünceye kadar yazmış, bilhassa 1948 yılından sonra toplu eserlerindeki hikâyelerinin çoğunu meydana getirmiştir. Ölümünden önce bazı hikâyeleri yabancı dillere çevrilmeğe başlamıştı. 1953 yılında Amerika'daki «*Mark Twain*» derneğine fahri üye olarak seçilmesi, ününün halk arasında geniş ölçüde yayılmasına sebep olmuştur. Hikâyelerine birkaç defa fasıla vermiş, yazıdan zaman zaman soğumuştur : 1. 1939 da babasının ölümü üzerine, 2. 1944 de «*Medarı Maişer Motoru*»nun toplatılması üzerine, 3. 1946 da siroz teşhisi üzerine.

ESERLERİ :

«*Tüneldeki Çocuk*» kitabının yayınlanması ile Sait Faik'in hikâye alanındaki toplu eserleri ortaya çıkmış oluyor. «*Büyük Doğu*» dergisinde tefrika ettiği «*Havada Bulut*» adını taşıyan, 1942 yıllarının Beyoğlu bohem yaşayışını tasvir eden biyografya romanı, Said Faik'in hayatının önemli bir bölümünü içine almaktaydı. Bu eseri, onun yaşayışını olduğu kadar sanatçı kişiliğini de ortaya koyar (22 şubat - 28 haziran 1946. 20 tefrikalık roman). Toplu eserleri arasında çıkan «*Havada Bulut*» (1951) adındaki kitabında bu romanın yayınlanmış parçaları tam olarak toplanmamıştır.

Bütün şiirlerini içine almamakla beraber «*Şimdi Sevişme Vakti*» (Yenilik Y. İstanbul : 1953; İkinci baskı : Varlık Y. : 1958) adındaki şiir kitabını, «*Haber*» gazetesinde yayınlanan (28 nisan - 31 mayıs 1942) mahkeme reportajlarından meydana gelen «*Mahkeme Kapısı*» adındaki kitabı, Georges Simenon'dan yapılmış, aslında «*Yedigün*» dergisinde «*Gece Yarısı Trenleri*» adile (1950 kışı) tefrika edilmiş «*Yaşamak Hırsı*» (İstanbul Y. : 1954) adındaki çevirisi ile onun eserler listesini kapatabiliriz.

Yukarıdaki listeye göre, bugüne kadar kitap haline getirilmiş, 15 tanesi (3 roman, 1 reportaj, 11 hikâye kitabı) telif, bir tanesi çeviri olmak üzere, Sait Faik'in 16 tane eseri bulunmaktadır. Bu suretle eski ve yeni, ölmüş ve yaşıyan sanatçılarımızın hemen hepsinin yazıları toplu eser haline getirilmediği halde, Sait Faik'i bu mutlu sonuca erişebilmiş sayabiliriz (Dergi ve gazetelerde kalmış yazıları vardır). Genç yaşta ölmüş olmakla beraber, eserleri, kişiliğini ortaya tam bir şekilde koyacak ölçüde ve büyüklüktedir.

Yukarıdaki listeden de anlaşılacağı üzere kitaplarının bir çoğu üçüncü, bazıları ikinci baskılarını yapmışlardır. Zamanla basım sayısının çoğalacağı anlaşılmaktadır. Sait Faik'in toplu eserlerini basan Varlık Yayınevi, sanatçının hayatında ve ölümünden sonra, eserlerinin yeni baskılarını yaparken dil düzeltmeleri yapmadığı halde, sanatçının günümüz hikâyecilerinden çoğunun gittiği yoldan giderek, eserlerinin yeni baskılarında bazı düzeltmeler yapmağı arzuladığı, Burhan Arpad'ın elinde bulunan, yazarın elile düzeltilmiş bir «*Sarnıç*» nüshasından anlaşılmaktadır (Yeditepe gazetesi. 1 mayıs 1956). Yazar eserini âdeta müsvedde gibi kullanmış, dilde ve uslûpta etraflı değişiklikler yapmıştır. Diğer eserlerinde de bu soydan değişiklikler yaptığı veya yapmağı arzuladığı umulur. Onar yıllık aralıklarla dilimizde meydana gelen büyük değişikliklerin sanatçıları bu yola sürüklediği görülmektedir.

Toplu eserlerinde 171 küçük hikâye, 4 büyük hikâye, 3 roman, 39 reportaj bulunmaktadır. Bunları yirmi yıllık sanat hayatı içinde (1934 - 1954) meydana getirmiştir.

Ölümünden bir yıl sonra annesi Makbule Abasıyanık, oğlunun kitaplarının Varlık Yayınevindeki yıllık satış gelirinden karşılanmak, Sait Faik'in yıldönümlerinde bir önceki yılın en beğenilen kitabına verilmek üzere 1000 lira tutarında bir «Sait Faik Hikâye Armağanı» kurdu (1955). Bu armağan şimdiye kadar şu hikâyecilerimize verildi. Sabahattin Kudret Aksal ve Haldun Taner (1955), Tahsin Yücel (1956), Necati Cumalı (1957), Orhan Kemal (1958), Oktay Akbal (1959). Bu armağan 1960 yılından beri verilmedi.

TAHİR ALANGU

NOT :

Semaver. Küçük hikayeler. Remzi Kt. 17 hikâye. - İstanbul 1936; **ikinci baskı:** Varlık Y.: 1951; **üçüncü baskı:** Varlık Y. : 1955; **Sarnıç.** Hikâyeler. Çığır Kt. 16 hikâye. - İstanbul : 1939; **İkinci baskı :** Varlık Y. 1950; **üçüncü baskı:** Varlık Y. : 1954; **Şahmerdan.** Hikâyeler. Çığır Kt. 20 hikâye. - İstanbul : 1940; **ikinci baskı :** Varlık Y. : 1951; **üçüncü baskı :** Varlık Y. : 1955; **Medar-ı Maişet Motoru.** Roman, Yokuş Kt. - İstanbul : 1944; **ikinci baskı : «Bir Takım İnsanlar».** Roman. Varlık Y. : 1952; **Lüzumsuz Adam.** Hikâyeler. Varlık Y. 14 hikâye. - İstanbul : 1948, **ikinci baskı :** 1954; **Mahalle Kahvesi.** Hikâyeler. Varlık Y. 22 hikâye. - İstanbul : 1950; **ikinci baskı :** 1954; **Havada Bulut.** Hikâyeler. Varlık Y. Roman. - İstanbul : 1951; **ikinci baskı :** 1955; **Kumpanya.** Hikâyeler. Varlık Y. 3 hikâye. - İstanbul : 1951; **Havuzbaşı.** Hikâyeler. Varlık Y. 23 hikâye. - İstanbul : 1952; **ikinci baskı :** 1957; **Son Kuşlar.** Hikâyeler. Varlık Y. 19 hikâye. - İstanbul : 1952; **Kayıp Aranıyor.** Roman. Varlık Y. - İstanbul : 1953; **Alem Dağında Var Bir Yılan.** Hikâyeler. Varlık Y. 17 hikâye. - İstanbul : 1954; **ikinci baskı :** 1957 **Az Şekerli.** Son hikâyeleri. Varlık Y. 11 eski ve yeni hikâyesi, 6 reportaj. - İstanbul : 1954; **Tüneldeki Çocuk.** Hikâyeler ve reportajlar. Varlık Y. 13 hikâye ve 7 reportaj. - İstanbul: 1955; **Mahkeme Kapısı.** Adliye reportajları. 26 reportaj. İstanbul : 1956.

SAİT FAİK'İN ANLATIMI

— Burgaz, 23. VIII. 1962 —

"Ressamların sisli göstermeğe başladıklarından beri Times üzerinde, sis vardır» sözünü bilirsiniz. Tabiatın sadece su birikintisi, toprak, yığını, ağaç topluluğu olmadığını; şehirlerin sadece yollardan. yapılardan, insanlardan ibaret bulunmadığını da kabul edersiniz. Bir tabiat parçasını, bir yerleşme bölgesini sanatçı konu edinip anlatırken bir yandan onların başka gözlere görünmemiş yönlerini yansıtır; bir yandan da onları kendi kişiliğinden izler kazandırarak zenginleştirir. Ondan sonra gelenler artık o yerleri o sanatçının anlattığı şekilde, onun gözleriyle göreceklerdir. Aynı İstanbul mudur Sait Faiğin anlattığı İstanbul'la Yahya Kemal'in İstanbul'u? Üsküdar, Atik - Valde, Kocamustapaşa, Kandilli, İstinye, Erenköyü, Cihangir, İcadiye günlük yaşamamızın katı gerçeklerinin sahneleridir bugün. Ama Yahya Kemal şiirinde o İstanbul semtlerinin hangi manevî kılıklar içinde gösterildiğini bilenler, o semtlerde biraz da Yahya Kemal'in işaret ettiği perspektif içine yerleşerek dolaşırlar..

Dolapdere'de, Yüksekkaldırım'da, başta Burgaz olmak üzere şu çevremizdeki adalarda, Menekşeli Vadide —Menekşeli Vadi dedim ama belki o adı taşıyan bir yer yoktur. Sait Faik kendisi bulup yakıştırmıştır bu güzelim adı. Ama ben Menekşeli Vadinin nerede olduğunu, nasıl bir yer olduğunu Sait Faiğin hikâyesini okuduğum günden beri hiç gitmeden biliyorum— Galata köprüsünde, Eftalikusun kahvesinde, Gülhane parkında şimdi Sait Faiğin kazandırdığı kimliklerle karşılaşıyoruz.

Oktay Akbal bir gün Sait Faik'le birlikte vapurla bir boğaz köyünün önünden geçerlerken Sait Faik bir kıyı kahvesini göstererek sormuş : «Şuradan bir hikâye konusu çıkaracak olsan neyi anlatırdın?» diye. Oktay Akbal, kahvenin parlak madenden ocağını, duvardaki taşbasması resimleri sayıp dökmeğe başlamış. Sait Faik ise kahvenin bir köşesinde oturan, dalgın gözlerle denize bakan yaşlı, yoksul balıkçıyı gösterip hikâye bu adamın kendisi işte, demiş. Bu olay aynı noktaya baktıkları zaman bile iki ayrı sanatçının nasıl değişik görünümler yakaladıklarını açıklıyor. Sait Faik bizim herzaman dolaştığımız yerleri anlattıktan sonra biz İstanbul semtlerinde onun yansıttığı gerçekleri bulmağa başladık; Sait Faik her yerde karşılaştığımız kişileri anlattıktan sonra iskelelerde, parklarda, kahvelerde, taşıtlarda, biz de Mercan Ustalarla, Barba Antimoslarla, Papaz efendilerle, Hallaç babalarla, Hidayetlerle, Pancolarla karşılaşmaya başladık.

Birgün bir tanıdığı Sait Faiğe «Şu deniz kıyılarından, rum çocuklarından, yoksul balıkçılardan kendini kurtarsana artık. Başka şeyler anlat biraz da» demiş. Sait Faiğin verdiği karşılık «Yaşadığımı yazıyorum; İstanbul'da yaşıyorum ve İstanbul bu saydıklarımdır» olmuş. İstanbul tabii, sadece bu sayılanlar değildir. Fakat bir «Sait Faiğin İstanbul'u» vardır. Ve bu şehirde «Sait Faiğin insanları» da yaşamaktadır.

Şehir ve insanlar sanatçının dışında kalan, maddi birer gerçekliktir. Bunlar sanat eserinde bir anlatış yolu, bir örgü, bir özel istifle yer alırlar. Sait Faiğin anlatış özelliği nedir? Buffonun belirttiği üzere «anlatım kişinin kendisi» olduğu için, Sait Faiğin de anlatım özellikleri üzerinde durarak kişiliğiyle ilgili gerçeklere varabiliriz.

Martılar, deniz, balıklar, balıkçılar, adalar... Çoğumuz bütün bunların edebiyatın malı oluşunu ilk olarak Sait Faiğin hikâyesinde görmüşüzdür. Ama aynı konulara Cevat Şakirin —Halikârnas Balıkçısının— yıllarca önce Sait Faik'inkine eş bir sevgi ile eğildiği de bir gerçektir. Hattâ bir ara bu öncelik - sonralık konusu ikisi arasında tartışılmıştı da. Etkide kalmış olmak o kadar önemli değildir. Sait Faik'in eserlerinde, anlatılan yaşama biçimi yönünden İstirati, bağlanılan etika bakımından Gide'in özellikle dünya nimetleri ve hattâ Ahmet Hamdi Tanpınar'ın ilgi çekici bir dikkatle işaret ettiği üzere Yabancı'sıyla Camus etkisi üzerinde durulabilir. Asıl mesele kaynaklarının bazı kısımlarını başka bir yazarın eserinden almış olsa sanatçının, başka bir yazarın başarı ile konu edindiği bir dünyayı şahsi kalmayı başararak anlatabilmesindedir. Sait Faik'in bu şahsiliğinin sırlarının başında ben üslûbunun geldiğini sanıyorum.

Sait Faik'in üslûbunu renkli, zengin fakat savruk gelişigüzel, sık sık gramer yanlışlıklarında tökezleyen bir dil ürünü sayarlar. Yazdıklarını sonradan düzeltmezdi, müsveddelerini ilk şekliyle yayınlardı, derler. Bir romanında bir kahramanının adını eserin yarısından sonra unutup değiştirişini de bu türlü dikkatsizliklerinin örneği sayarlar. Oysa ölümünden sonra yazılmış anma yazılarından birinde bir arkadaşı Sait Faik'in bir hikâyeyi titizce düzeltmeler, küçük değiştirmeler, eklemeler, çıkarmalarla arka arkaya bir kaç defa yeniden yazdığına tanık olduğunu söylüyordu. Sait Faik'i seven, şimdi bir dernek çevresinde birleşmiş olan ve kendisi için böyle güzel bir anma töreni düzenleyen adalı dostlarının ve T.E.B. ndeki sanatçı arkadaşlarının, onun evindeki kitapları arasında bu türlü müsveddeler varsa bulunup sıraya konularak, yayınlanan şekillerle karşılaştırılmalarına yardımcı olmalarını dilerim.

Ama yazısına o kadar özen göstermiş olan adam «Mümkünü yok!» der mi? «plajı koşardı» der mi? Bu ukalâca yanlış aramalar, o değiştirimlerin hangi özü deyimlemekte araç olduğunu araştırınca büsbütün gülünçleşir. Hiç çekinmeden Sait Faik'in türkçe-

yi çok ustaca kullanan ve üslûbu hikâyesinin özüyle en başarılı şekilde birleştiren ilk hikâye yazarımız olduğunu söyliyeceğim. Onun kullandığı kelimeleri seçimde nasıl dikkatli olduğunu meselâ «Kendi kendime» hikâyesinde «engin» sözünü, üzerinde birikmiş aşağılık anlam yükü dolayısiyle kullanmaktan nasıl kaçındığını belirten paragraf ve meselâ yazılarında o güne kadar hiç kullanmadığı bir kelimenin konuşma sırasında birden bire güzelliğinin farkına varıp işaret edişiyle ilgili anı açıkça göstermektedir.

Burada geniş bir üslûp incelemesi yapamayız. Fakat onun kısa bir hikâyesi, Burgazlı genç adamla emekli memurun kahramanı olduğu Alt kamara hikâyesi üzerinde durarak anlatışının bazı özellikleri üzerinde durabiliriz. Bu hikâye ölümünden yirmi beş yıl kadar önce yazdığı hikâyelerden olduğu halde en son hikâyelerindeki gerçeküstü dünyanın tohumlarını taşıması bakımından da ilgi çekicidir.

«Vapurun alt kamarasında, havanın en güzel zamanında; martıların suyun üstünde keyifle uçtuğu, uzakların titrediği, rüzgârların uykuda çocuk nefesiyle estiği günlerde kimseler olmaz.

O en aşağıya iner, ceketini kanapelere atar, pantolunun arka cebinden on bir buçukluğunu çıkarıp kanapeye bırakır, kibriti itina ile paketin üstüne kor ve düşünürdü :

Dünyanın içine kurduğu köşkleri, apartımanları, gazinoları, kadınları ve kış günlerini, çok sevdiği çocukları, kuşları, yaz gecelerini besteliyen kurbağaları, oltanın ucuğuna takılmış güneşbalığını...»

Sait Faik'in üslûbundaki şiir unsuru çok belirlidir. Bu unsur zengin sıfatlandırışlarla kuruluyor. Sıfat bizim eşyaya bakışımızı en iyi gösteren araçtır. Yukardaki sıfatlandırmalarda rüzgârın uykuda çocuk nefesiyle esişi benzetmesi hemen dikkati çekiyor. Sait Faik'in bu türlü şahsi benzetme ve sıfatlandırmaları pek çoktur. Meselâ ayyaşın etrafında bir eski şarap hâlesi görmesi bunların şimdi aklıma gelenlerindendir. Cümleleri sıra cümlelerdir. Bu bakımdan yenilik taşımazlar. Onda söz örgüsüyle aşırı oynayışlar yoktur. Bazan yüz elli kelimeyi bulan uzun cümleler kurar. Fakat bunlar sonda tek bir fiile bağlanan cümle unsurlarının zengin sıfatlandırmalarla genişletilmesinden doğmuştur. Hikâyemiz şöyle devam ediyor :

«Alt kamaraya inen merdivenlerde şimdiiik kimseler yok. Biraz sonra bir veyahut iki kişi merdiveni yarıya kadar inip birinci mevkiin döşemesine ellerini dayıyarak, aşağıya, konuk, keten bezlerin örtüldüğü kanapelere bakacaklar, tekrar yukarıya, sıcak yaz gününü bıçak hızıyle kesen vapurun rüzgârını tercihe gidecekler. Yahut da başka biri sakin ve sessiz, yorgun, âdeta mustarip gelecek; ayakkaplarını çıkaracak ve boylu boyunca bir tarafa uzanacak.

Rüzgâr ve denizin sathı, alt kamaranın içine menekşe ışıklariyle girer; beyaz tavanda bir vantilâtör gölgesi halinde sönüp giderler.

Hikâyenin asıl kahramanı da alt kamaraya iner:

«Birdenbire alt kamaraya inen merdivende bir adam peyda oldu. Altmış yaşlarında vardı. Matruştu. Elinde birtakım paketler vardı. Fevkalâde yorgun gözüküyor; fakat yorgun gözükenlerin o sarı ve mustarip çehresi kendisinde yoktu. —İşte bu cümle yanlıştır. Şivesizlik göstermektedir— *Yorgun fakat mütebessim ve memnundu. Gözleri tavandaki deniz, güneş ve deniz âlemi gölgelerinde düşünen adamın ta karşısına gelip oturdu. Derin bir of çekti. Fakat bu of, hayat yükünü kaldıramıyan insanların ofundan ziyade; bu sıcak yaz gününde İstanbul denilen bu harikulâde şehrin pis ve güzel sokaklarından ucuz şeyler arayıp da yorulmuş insanların sesi idi. Bir adali yorgunluktu sesi!..»*

İkisi arasında yorgunluktan, sıcaktan yakınmayla başlayan bir konuşma geçer. Sineklerin, karıncaların kaldırma gücünden söz ederler bir ara. Yaşlısı gencin nerede «ikamet buyurduğunu» sorar. Burgaz'da olduğunu öğrenince orası hakkındaki düşüncelerini, bilgilerini saymağa başlar. Genci uyku bastırır ve uyku ile uyanıklık arasında algılar ve çağrışımların birleşmesiyle hikâyenin bilincaltına, rüyalara uzanan harikulâde güzel bölümü başlar :

«Genci uyku bastırıyor. İhtiyar son memuriyetinden Çanakkale'ye, Çanakkale'den Ankara'ya atlıyordu. Bu arada tekaüt maaşını almak için bugün indiğini, öteberi almak için bütün çarşıyı gezdiğini söyledi. Genç adam zamanı hadiseleri, vakaları ve ihtiyarın gününü bir filim ve rüya havasiyle dinlemekten ziyade seyre dalmıştı. Vapurun bir iskeleye yanaştığını tavandaki ışıkların bir sabun köpüğü çıtırdısiyle söndüğünü ve alt kamaranın birden bire kararıp serinlediğini duymadı. İhtiyar, Allahaısmarladık- dedi, silindi gitti.

Yatan ve yalnız kalan adama oğlu Nurettini, kızı Kevseri, Çanakkale'deki siper muharebesini, madalyayı, Ankara'daki memuriyetini, Mahmutpaşayı ve damatlarını bırakmıştı. Yatan adam Kınalıada'da akşam güneşinin içinde yanan kuleli bir ev görüyordu. Yokuşun altında ihtiyar adam gözükür gözükmez küçük çocuklar koşuşuyorlardı. Elindeki paketlerin birinin içinde çukulatalar vardı. Ötekinde bir siyah gözlük, Nurettine hediye; gene aynı paketin içinde ne var bilin bakayım?

— A... Mayo... Ay ne güzel, ne cici şey bu.

Terliklerini giyiyor. Sarnıçtan su çekilmiştir. Ayaklarını yıkıyor. Boğazın ışıklarını gören pencerede ihtiyar adam altmış beş senelik ömrünü altmış beş saniyeye indiren bir rüya içinde kendisini yemeğe çağırmalarını bekliyor. Hediyeler unutulmuştur. Yalnızlık ve ihtiyarlık bir gemi hızıyla meçhul yola düzülmüştür.

— Efendi baba, efendi baba, diye sesleniyorlar, haydi yemeğe!

Efendi baba, açık pencereden uçup gitmiştir.

Hikâyenin sadece olaya dayandırıldığı 1940 larda böyle bir hikâye yazmak önemli bir şeydir. Sait Faik'in hikâyelerinde serim, düğüm, sonuçlu klâsik olaylara az raslanır. Onun konusu yalnızgezerin toplum içindeki sıkıntısı, tabiatın ve tabiattaki arılığı ruhlarında taşıyan varlıkların, kendi deyimiyle «Birtakım insanlar»ın, çocukların ve hayvanların uyandırdığı sevgilerdir. Acı bir duygululuk eğemenlik sürer onun hikâyelerinde. Nerde başlayıp nerde bittiği gelişi güzel kestirilmiş gibi gelir okuyucuya. Dağınık, karmakarışık görünür yer yer. Fakat baştan sona aynı namuslu yazıcılık çabasının, aynı insan severliğin, aynı yakınışın, aynı inancın türküsünü dinletirler. Bir hikâyesinde «Biz artık yazının canına okuduk. Onu nelere âlet etmedik. İçimizin, beynimizin güzel, tashihli taraflarını söyliyemediğimiz, söy-

F. TRUFFAUT'DAN
GÜRKAN AYLAN

Jules ve Jim

(Cinsiyet ve Hayat)

Aşağıdaki yazıda, genç yönetici Truffaut'nun Yeni Dalga ve son filmi «Jules et Jim» hakkındaki düşüncelerini okuyacaksınız.

Yeni Dalga'cılar diye adlandırılan grup içinde film çevirmiş birçok kimse vardı. Ancak dördümüz beşimiz tutunabildik ama. Bu pek önemli değil. Önemli olan, Fransız film piyasasında gençlerin de pekâlâ işe yarayabileceği, film çevirmenin eski imzalara özgü bir şey olmadığı hususunun kabul edilmiş olması.

Film çevirmeğe yeni başlayan gençler engeller, baskılarla karşılaşacak belki. Başka bir sanat kolunda -resim, ya da edebiyat gibi- isim yapmış olanlar için mesele yok tabii. İyi kötü bir film ortaya çıkarmış olan genç filmcilerin, bu işe devam etmeleri bizi sevindirir.

Yalnızca özel eğitim okullarından gelen kişilere açık olmamalı filmciliğin kapıları. Yazar olsun, gazeteci olsun, eleştirmen ya da nebileyim ressam olsun, söylemeğe değer bir sözü olan herkes film yapabilmeli. Yeni Dalga'dan önce, teknik kuram ve pratik eksikliğinden dolayı film çeviremiyeceğini düşünürdü birçokları; şimdiyse bu işi o kadar güç bulmuyorlar ve korkmadan film yapıyorlar.

Şu dört film başarı kazanınca, genç filmciler için birtakım avantajlar ortaya çıktı: Resnais'nin «Hiroshima Mon Amour»u, Chabrol'un «Les Cousins»i, Malle'in «Les Amants»ı ve benim «Les Quatres Cent Coups - 400 Darbe». Fakat bu filmler öyle rasgele çevrilmedi. Resnais kısa filmleriyle tanınan bir sinemacıydı zaten. Japon - Fransız işbirliği sonucu çevrildi o film, hiçbir güçlük olmadı anlıyacağınız. Malle'a gelince, «Ascenseur pour l'Echafaud» adlı filmi 1957'de Louis Delluc armağanını kazanmıştı biliyorsunuz, bu filmi yardımıyla işte «Les Amants»ı yapabilmesi için gerekli ekonomik ve artistik özgürlüğü elde etti. Chabrol «Les Beau Serge»ı çevirmişti; ilgililerden yardım görüp «Les Cousins»i çevirdi bu kez. Ben, «Les Mistons» filmine karşılık, ödül olarak bir miktar para almıştım; özel surette birkaç yerden daha aldığım paraları buna ekleyince, «400 Darbe»yi ortaya koymam güç olmadı.

Bazı kişiler, Malle'ın son çalışmasına, ya da Resnais'nin *Marienbad*'ına bakıp, Yeni Dalga'nın gerçeksellikle olan ilintisini yitirip yitirmediğini soruyorlar. Gerçeğe verdiğiniz anlama bağlı bu. Yeni birşey yaratmak ve eskiden yapılmış olanı tekrarlamamak bir gereksinmedir aslında. Olayları anlatım tarzını tekrarlamamak da tabii.

Sovyetleri ele alalım. Doğu sinemasını sonra: gerçekle sıkı bir ilintisi yoktur. Tek özelliği, toplumsal sinemaya yönelmiş olmasıdır. Bunun gibi, İtalya'da da toplumsal sinemaya doğru bir atak yapılıyor. Senaryoyu ele alışlarında, bir zamanların Amerikan gangster filmleriyle beliren «social cinema»ya doğru bir eğilim, bir özlem göze çarpıyor. Bu çeşit sinema çok arıktır. Filmcibaşı eleştirmenleri ve sinemacı geçinenleri hoşnut etmeğe çalışır.

Böylesi filmlerde, senaryo yazıldı mı herşey olup bitmiş demektir. Ben daha başka türlü çalışırım. Hoşuma giden ve içinde beni dürtükleyen unsurların bulunduğu, tamamlanmamış bir senaryoyla başlarım işe. Bendeki *sorum* telini tıngırdatan karakterlerle. Bana kendisinden sözettiren bir temi filme almak isterim. Öyküdeki geçiş ve açıklama sahnelerini çıkartırım çalışırken. Film bitince bir bakarsınız ki, başlangıçta yapmağı tasarladığınız şeyden bütünüyle ayrılmışsınız. Filmin *çekilmesi* bir maceradır. Benim çalışmamla «social - toplumsal» film yapanların çalışması arasındaki bellibaşlı ayrım budur işte.

Diğer ülkelerin «toplumsal sinema»sı pek birşey vermez bana. Sinema sanatına hıyanettir, kuramsal gösteriş hevesidir yapılan iş.

Amerikan sinemasına hayrandım önceleri, ama o da çizgiden ve gözümden düştü son yıllarda. İtalyan filmlerine bayılırım. Yanlış anlaşılmak istemem bakın bu konuda. Tam anlamıyla gerçeksel filmleri severim, «toplumsal film»dir karşıt olduğum - L'Oro di Roma gibi. Pasolini'nin «Accattone»sini, ya da Olmi'nin «İl Posto»sunu görmedim.

Seyircinin tepkisini de çok düşünürüm. Bir gösteridir sinema benim için. «Jules ve Jim»deki kişiler anti-oscial'dır belki. Onları yavaş yavaş seyirciye kabul ettirmeğe, hatta sevdirmeğe çalıştım olanca gücümle. İlkin, çok yalın bir şekilde, gülünç etkiler yardımıyla. Sonraları, kişilerin romantık açılımı, gelişimi gülünç etkileri solda sıfır bırakıyor.

«400 Darbe»de beni şaşırtan nokta, seyircinin, yetişkinlere karşı olan çocuğun tarafını tutacağını sezinlememiş olmamdı. Filmi yeniden çevirseydim, çocuğu biraz sevimsiz, ana babayı da daha sevimli göster-

---

lemeğe sıkıldığımız, utandığımız, hem temiz, hem de güzel olduklarına inandığımız şeyleri anlatmak için uydurduğumuz bu işaretleri artık kepaze ettik. Yalan söylemek için, birbirini aldatmak için, kaleme sarılanlarımız oldu. Bak gör ki, şu insanoğlunun elinde kala kala yine hep güzelleri kaldı.» diyordu. Sait Faik'ten kalanlar da onlar arasında yer alıyor işte...

gecesizlerin öldürümü

Anlamaz, duymaz acıyı gecesizler,
sürüyordur yakut taşların türküsü
çiçeklenmiş atlılar vardır kahvelerde
yorgun aşklar ve kavgalardan.
Bir el bir ele, kadehe değer dudak
geçilmez güvercinli avlulardan,
sorular, gözyaşları, öpüşler
koşar ayaklar kadının, ölümün ardından.
Yerinden oynatılan bir ev, bir domino taşı
susuk istasyonlar, çığlıklı limanlar
ki gürüldeyen bir hüzün çağlayanı.
Hüzünler, yaslı ve güzel sesler,
duyulmayan hışırtısıyla gecenin etekleri,
kim çaldı hüzünlerimi? Ölsünler.

Siyah giysileriyle durur
delilikle metres, ölümle tanışık
sarışın bir kadındır vitrinlerde.
Kıpırdar yalnızlık ve kuğu ürker
parklarda, asfaltlarda gidip gelen
hiçlik ve her günkü kelimeler.
Martılardan yükselen şeffaf çığlıklar
örüyordur sonlu bir denizi,
ve ansızın karşınıza çıkacaktır kara.

İsteksiz bir durum, yıldız kayar
o hiç akla gelmedik ölümlerden.
Bellek ormanının yorgunu
dip menekşesi kurumuş duvar,
örtülen kapılar, ağlayan sarhoş
resimlikler ve paslı bronşlar,
ey ele geçirilmez zümrütlük.

Öpüşler, işte bir çığlık izlenimi
ışıksız sokak, duran kamyon, ey gecesizler
yitirilmiştir denizlerin kıpırtısı.
Ve bir kadındır delilikle metres
defterler dolusu yengeç kıskaçları
ve belki de hastanedir bu beyazlık
duyguymuş gibi ellerinden geçer.
Ne oyuncakları var, ne tahta haçları
ve çocuklardır resimliklerden gülümser,
üstü örtülmez, ısıtılmaz hastalık.
Bütün çocuklar öldü. Ölsünler.

Ahmet OKTAY

---

meğe çalışırdım.

«Jules ve Jim» işlenişi bakımından biraz daha karışıktır, çünkü cinsiyet büyük bir rol oynuyor burda. Erkeklerden çok kadınları ilgilendiriyor.

Sinemada cinsiyet konusunu işlerken, seyircinin, cinsiyet motifleri düzeye çıkar çıkmaz, çokluk 12 yaşındaki çocuklar gibi düşüneceğini aklından çıkarmamalıdır yönetici. Bunun için, bütün ustalığımızı kullanıp, filme sanki çocuklar için yapılmış süsünü vermek zorundayız. «Jules ve Jim»de diyaloğun çok ilginç olduğu bir sahne vardı (bir yerde Catherine - Jeanne Moreau - üçüncü bir sevgili bulur ve bir süre için neden saffetli, temiz kalmaları gerektiğini Jim'e açıklar) seyircinin kahkahayı basıverme tehlikesiyle karşı karşıya olduğumu biliyordum. Helikopterden çektim bu sahneyi, doğanın havadan geniş bir görünümünü vermek için insanlardan yukarılara kaçtım. Sonuç iyiydi. Gülen falan olmadı seyircilerden.

Cinsiyet söz konusu oldu mu, seyircinin birçok bireylerden meydana geldiği unutulmamalıdır. «Lady Chatterley'in Sevgilisi» ni, ellilik birine alçak sesle okumanın, artistik bakımdan etkili olacağını sanmam. Bir gösteri ilginç olmağa yüz tutunca, seyirci kitlesinin içindeki birey, çevresinin, kendisine benziyen bir sürü yaratıkla dolu olduğunun farkına varır. Küçük bir çocuk gibidir. Bir bulvar gösterisidir istediği; kafası işlediği halde, 12 yaşında bir çocuk kesiliverir.

Film çevirmeğe başlamadan önce, bir eleştirici olmanın avantajlarından biri de, filmler hakkında yaza yaza edinilen deneylerin, yeni başlayanın stüdyoda yanılgılara düşmesini önlemesidir.

dost

İdare yeri : *Rüzgârlı S. Ove Han. Da. 4 - ANKARA*
Tel : 11 98 29

Abonesi :
Yıllık 18 TL. — 6 Aylık 10 TL.
Dış ülkeler için bir mislidir.
Öğretmen ve öğrencilere % 20 İndirme yapılır.

İlân şartları : Santimi 12 lira
Arka kapak 2 renkli 1.500 TL
» » 1 » 1.250 TL.
İç » 1 » 1.000 TL.
Sürekli olarak 6 sayı verenlere % 10, 12 sayı verenlere ise % 20 indirim yapılır.

Basıldığı yer :
Kardeş Matbaası — Ankara

GEÇEN AYIN İÇİNDEN

BÜYÜK AŞKLAR — Bir gazetede, bizim adını yeni yeni işittiğimiz —ister istemez öğrendiğimiz— genç bir film artistimizin aşkları tefrika ediliyor. Artist pek genç yaşında bunca aşk macerası geçirmiş olduğuna göre bu maceraların böyle taksitle yayınlanması uygundur. Beş yıl sonra da, beş yıl içinde biriken aşkların tefrikasına geçilebileceğini sanıyoruz. Eh.. Sinemamızda böyle bir jön prömiye, onu seyrederken ağızları açık kalan binlerce akıllı kız bulunduktan sonra gazeteler de tefrikasız kalmaz...

YAŞAYAN ÖLÜLER, ÖLÜ CANLILAR — Tabii Senatörlerden Fikret Kuytak'ın ölümü üzerine, her şeyden önce bir fikir organı olması gerekli «gazeteler»in nasıl davranmaları gerektiğini düşündürecek bir olayla karşılaşıldı. Her halde 27 Mayıs'ta kuyruğu acımış birisi, cenaze törenine yakın günlerde, örtüler altına saklanmış yazılarla ihtilâlcinin ölüsüne saygısızlık etti. Bu da yetmedi : «Filânca öldü. Allah taksiratını affetsin!» diye başlıklar attı. İnsan bu yazıları okurken içinin nasıl burkulduğunu, sonra nasıl bulandığını duymamazlık edemezdi. Üstelik, bu gazetenin mâlâyani bir de felsefesi vardı : «Allah var... Yanına komaz... Allah...»

Gazetelerini, «Allah» adı ile aldatılmış bilgisiz kalabalıklara okutmanın kolayını bulmuş kimselerin «Allah» feryatları da bir başka âlem!.. Allah'ın adını bu derece sömürenlerin Tanrı ile alış-verişleri (!) meydandadır.

SANATÇININ ŞEREFİ — Bir ressam bayan, yabancı ülkelerde yaptığı öğrenime uygun bir görev bulamadığı için Anıt - Kabir'de kendini öldürmeye kalktı. Atatürk'ün Anıt - Kabri yüksek dileklerin kapısı olabilir, ama bu çeşit ağlama duvarı ödevi göremez. Bu zaten ayrı bir sorun... Sanatçının o andaki üzüntüsüne verelim ve geçelim...

Arkasından, belli gazetelerden birisi bu olayı alabildiğine sömürdü. Günlerce genç sanatçı için tefrikalar düzdü.

Bu olayda genç sanatçı gafil avlanmıştı. Üzüldük. Bir daha böyle kendilerine sömürülecek konu arayan çeşitten gazetecilerin eline ve diline düşmemesini dileriz. Ayrıca, sanatçının kendi şerefini kendisinin koruması gerektiği anları da dikkate almasını isteriz. Bir sanatçının bir demagogun eline düşmesine gönlümüz razı değildir. Sanatçıyı pek çok değerlerden ve değerlilerden üstün tutarız. Bir demagogla aynı düzeyde bulunmasına yanarız.

GÜLÜNÇ GERÇEKLER! — Gülünç olduğu kesin. Gerçek olmalarına gelince; bizim görüşümüz açısından gerçek de...

Bir parti genel sekreteri çıkıyor: «Millet ekmek ve su değil, af istiyor, af!» diye bağırıyor. Lider yokluğunda imal edilmiş bir parti lideri, bilmem nerede particiler tarafından: «Bizi kurtar!» diye bağırışılarak karşılanıyor. Aynı parti lideri, milletin açlıktan, evsizlikten, okulsuzluktan kırıldığı bir ortamda, nüfus kontrolünden söz açıldığını duydu ya, bunu da Louis'ler hesabında olduğu gibi, karıştırarak kendi açısından yorumlamaya çalışıyor: «Memlekete nüfus lâzım. Ben doğumun kontrolü aleyhindeyim!»

Eskiden orta oyunu, imparatorluğun karmakarışık etnolojisine dayanılarak kurulurdu. Şimdi de bir orta—oyunu karışıklığı içinde particilik oynanıyor. Gerçek diye birtakım gülünçlükleri ortaya döken adamlar omuzlarda taşınıyor.

Vay benim umutsuzluklar içinde çırpınan ülkem!.. Vay benim demagoglara muhtaç kalmış milletim!.. Ve, vay benim, hiçbir ilâçla gürleşemiyen köse sakalım!..

ONDÖRT İHTİLÂLCİ — Dağıldılar. Bu dağılışla, daha doğrusu ikiye bölünüşle sorun açıklığa kavuştu. Anlaşıldı ki, 14 kişiden bir ikisi, önder belledikleri bir eski albayın ardından gitmeye isteklidirler (Aslında dört kişi olacak. Ama, ikisi siyasetle uğraşmıyacaklarını direnerek belirtiyorlar. Geriye önderin arkasına takılacak iki kişi kalıyor). Böylece, 27 Mayıs sabahının tadını kaçıran ünlü bir kişinin çevresinde halkalanan karanlık açılmış oluyor. Devrilen iktidar taraflılarının kurduğu bir partiye lider adayı olarak bu ünlü kişi gösteriliyor şimdi. Ne garip «teselli»!.. Yıktığı idarenin kalıntılarını toplayarak aynı idareyi başka bir adla sürdürmek istiyen bir ihtilâlci!. Her halde, tarihler bu garip ihtilâlciden çokça söz açacaklardır. Asıl sorun; 27 Mayıs'ın hemen arkasından, bu adı ihtilâlciler arasında duyan ve yüzlerini buruşturarak uzun bir süre kuşku içinde yaşıyan 27 Mayısçı aydınların, korktuklarında aldanmış olduklarını anlamalarıdır.

KÜFÜRBAZIN SOYADI — Vâizin biri Cumhurbaşkanımız için «dinsiz» demiş. Kendisini yakaladıklarında: «Eksik anlatmışlar. Ben Başbakana da dinsiz dedim!» diye eklemiş.

Bu dindar görünen küfürbazın soyadı da çok ilginç : «Sözatan»...

ANAYASA ÜSTÜ KUVVETLER — Bir gazetede okuduk: Oktay Rifat yurt dışına çıkmak için pasaport alamamış. Gazete, Anayasa nerede kaldı demeye getiriyor. Oysa, Türkiye'de her zaman Anayasa'nın üstünde kuvvetler bulunmuştur. Oktay Rifat'a kim pasaport verdirmek istemez? Elbette, Mahmut Makal'a engel olmak istiyenler... Ordinaryüs Hukuk Profesörlerinin Anayasa'yı okumamış oldukları anlaşılan bir ülkede o Anayasa'ya bir pasaport memuru uyar mı?... *(27. Sayfada)*

NEVİN IŞLEK
DESENLER: FİKRET OTYAM

Benim üç balığım

(Şimdi, kırmızı üzerine beyaz benekli bir giysinin çağrışımındayım ben. Kırmızı üzerine beyaz benekli basmadan. Mayıs teri kokan.)

⁂

Doğru oraya koştum. Suyun en dar yeriydi. Dereye en çok benzeyen yeri. Arkamda biri daha koşuyordu benim gibi oraya doğru: Kiki. Kiki'nin arkasında biri daha: Birsen.

Suyun en kıyısında soluk soluğa durdum. Sevinçliydim. Alabildiğine, uzun uzun seyredecektim çünkü suyu.

Su, çamurlu gibiydi; donuk, kirli yeşil. Bir kıyısını tünel gibi örgüleyen koruluk da, sazlar da, kurbağalar da donuk, kirli yeşil. Giysimin eteklerini toplayıp çömeldim. Çok terliydim. Giysimin etekleri bile nemli, yapış yapıştı.

Suların o doyumsuz seyrine hemüz dalmıştım, ne olduğumu anlamadan, aşağıdan, dereden doğru gelen okların, soğuk, keskin su oklarının akımına uğradım. Sonra bir «cumpp!» sesi oldu. Hayır, «cumpp!» sesi daha önce oldu, ne var ki, ben daha sonra duydum onu. Keskin, soğuk, en çok da anlamsız iğne uçlarıyla sessizliğimi delik deşik eden su oklarından daha sonra. En son duyduğum, Birsen'in sesiydi: yâni en baştaki; şakacı, umursuz, apaydın bir bağırtı, ayartı: «Haydi Kiki! Kiki haydi atla!»

Oklar eriyip her yanımdan, suratımdan, saçlarımdan, kollarımdan, bacaklarımdan süzülmek üzerelerken, birden korkunç bir gerilimle dikleşip, dümdüz, sipsivri oldular yeniden. Doğruca tenime saplandılar. Bir süre, oturduğum yerden - akımlarına uğrayıp da suyun hemen kıyısında geriye devrilip, şaşkın, ıpıslak çöktüğüm yerden -, tenimin altında ağır ağır yürüyüşlerini dinledim. Oraya, sinirlerime ulaşınca hep birlikte durdular. Birikmiş, olanca güçleriyle hep birlikte dayandılar.

Doğruldum.

Suya arkası dönük duruyordu. Üzerine atılacağımı anlayınca, ayaklarını altındaki kaygan otlara çivilemeye kalkıştı boş yere. Eteklerine yapıştım. Tam o anda saçımdan - hem de kâhkülümden; her gece yatmadan önce bigudiye sardığım, alnımın sağ üst yanındaki o tutamdan -süzülen iri bir damla gelip gözlüğümün sağ camının tam ortasında durdu. Ve, sinirlerim tam o anda delindiler. «Cızzz!» dediler.

«Deli misin?» diye bağırdı. «Beni dereye itersen boğulurum, bilmiş ol bunu!»

Sesi çok cırlak çıkıyor olmalıydı, ama ben anca işitebiliyordum arkasından ve buğulu ortasından camın.

Bacaklarından birini yakaladım,

«Yok canım,» dedim, büktüm,

«Birşeycik olmazsın,» dedim kesik kesik.

«Yüzersin sen de Kiki gibi...» ve geriye doğru ittirmeye başladım.

«Yüzme bilmediğimi biliyorsun! Şakaysa bu yaptığın yeter, oldu artık! Hem ben atla demesem de atlayacaktı o nasılsa, her köpek suyu görünce dayanamaz, atlar!»

«Ama sen tam benim önüme atlattın,! dedim soluyarak. Güçlülüğü, dayanıklığı, şu ölüm kalımında bile sürdürebildiği cırlak tasasızlığı iyice çileden çıkarıyordu beni. Ne sanıyordu yâni? Suya itersem elbette boğulup gidecekti. Suda ölüm vardı. Şaka değil.

«Sesimizi duyacaklar... sana diyorum, bırak, yeter artık! Ne ayıp, düşün, koskoca kızlar... duyacaklar sesimizi tâ... ordan! Çardaktan! Çocuklar gibi didiştiğimizi hâlâ!»

Terden, gözlüğümün sol camı da buğulanmıştı. Kör gibiydim.

Onu bıraktım.

Onu, gözlüğümü silebilmek için bıraktım.

Hiç ummuyordu. Kaçacağına, olduğu yerde kaldı, bana bakmaya başladı şaşkın şaşkın.

Eteğimin kuruca bir yerini bulup, gözlüğümü iyicene, tekrar tekrar sildim. Sonra yeniden taktım, dikkatle ona, onun tam karşımdaki suratına baktım :

Tanrım, anlayışsızlığın simgesiydi sanki! Onu, öylece karşımda durup dururken, su'dan değil, öldürücü, gerçek oklarla delik deşik edebilirdim. Beni en iyi onun anlaması gerekmez miydi? Ya da hiç olmazsa bir parçacık olsun duygularıma ortak olması? Gerekmez miydi ama bu? NE GEZER. . Farley Granger'i bile tanımıyordu daha! Hele «o ses» i nasıl da kendinden geçmeden dinleyebilmişti! Oysaki, o gece bizde kalacağı için, içim içime sığmamıştı benim. O gece Cumartesi gecesiydi çünkü ve çünkü Cumartesi geceleri saat tam sekiz buçuk dedi miydi, babam kendiliğinden kalkar, koltuğunu yarım saatliğine bana verirdi. Koltuğunu radyoya en yakın oturulacak yer olduğu için bana verirdi babam. Evet, o gece için içime sığmamıştı baştan. Koltuk, tam saatinde boşalır boşalmaz onu oturtmuştum ora-

ya kendim yerine. Onun, «ben» olmasını istemiştim «o ses» i dinlerken nedense. Yanında, ayakta, radyoya abanmış, sezdirmeden onu kollamış, kendimi seyretmeye hazırlamıştım onda. Spiker, «şimdi Hafif Batı müziği Dinleyici İstekleri» dediğinde, ayaklarımı yerden kesmiş, radyonun içine girmek üzereyd.m. Bir çift gözcümü de usulca, gizlice yerleştirmiştim yerlerine spiker kulağıma «o ses» in adını. O geceki şarkısı : «Answer Me» idi. Radyonun içi. o titrek, gergin bezin ardı ne garip, anlatımı ne olanaksız yer di! Belirsiz süresiz, yerçekimsiz! «O ses» güçlü, karşı konmaz bir dalgaydı sanki ve işte gene ayaklarımı yerden kesmiş, varlığımı çevremden koparmış, kavradığı gibi adsız bir adaya vurmuştu beni. Adanın bir adı olmalıydı. Bu adı bilmiyordum. Öğrendi bana; ben, yalnızca birini bulmak istiyordum o ada. Kıyılarına benim gibi vurulup, kalakalmış birini... İşte bunun için o gece gergin. titrek bezin ardında, radyonun ışıklı iki mazgalına herbir gözcümü yerleştirmiş, gözetlettirmiştim koltuktakini. Adanın ılık, baygın, yapayalnız yollarında BERABERCE DOLAŞMAK İÇİN! BERABERCE İÇ GEÇİRİP, «AH» ÇEKMEK İÇİN! Ve sanmıştım ki bu biri, o olabilirdi ancak, odadakilerden başka hiçbiri değil. Oysaki yanılmıştım. Gözcülerim, bir şarkı boyu, boşuna gözleyip durmuşlardı koltuğunu kıyıdan. Adamdan millerce açıktaydı, nasıl vursundu kıyılarıma böyleyken? Denizi durgun, koltuğu kıpırtısızken? Nitekim, o da öylece oturmuştu üstünde koltuğunun. Öylece kıpırtısız ve durgun. Tıpkı, odanın öbür ucunda bir başka koltuğa ilişmiş, tekrar yerine kavuşmayı dört gözle bekleyen babam gibi. Odadakilerden herhangibiri gibi. Herhangibir büyük gibi. Çağaran ada'nın güzelliklerine öylece sağır, ilgisiz, duygusuz.

Evet, şu karşımdaki surat, şu tam karşımdaki o, bir gece Nat King Cole'ü kılı bile kıpırdamadan dinleyebilmişti!

Kiki sudan çıkmış yanımıza geliyordu. Önemli, başarılı bir iş görmüş de, bu başarısını sözde küçümsüyormuş gibi ağırbaşlı, uslu uslu, yan yan yürüyordu.

«Haydi gidelim,» dedim. «Tepeye.»

Hemen, benden önce **yolladı** koşuyla.

Ben de bir kere daha çömeldim derenin kıyısında. Baktım, baktım, baktım... Su da ne çok şey vardı! Bilinemeyen, incelenemeyen, ellenemeyen, adı bile konmamış, olmamış, bulunmamış, hâttâ doğmamış şeyler! Bu görünüme akılları sıra saklanmışlar. Bu durgun, bulanık suya değil yalnız; suyun evreninde, çevresinde var olan her şeye: kurbağalara, onların suyla bir örnek renklerine, seslerine, benekleri kayıldaşan bir tortu gibi yüzeyde ağır tekdüzen inip kalkan, çalkanan sivrisineklere, vızıltılarına, otlara, saz lara, karanlık, gölgeli, sık bitkilerin aralarına da saklanmışlar. Sanki orda dursam dursam, baksam baksam, elime bir çubuk alıp suları, o yoğunluğu karıştırsam karıştırsam, bulacağım onları!... Ya da kimbilir, saklanmış bir büyük, bir soyut tekil'i.

«Heyyy-... Daha hâlâ ne arayıp duruyorsun o suda?»

Yine o. Tepeye yollanan sesi.

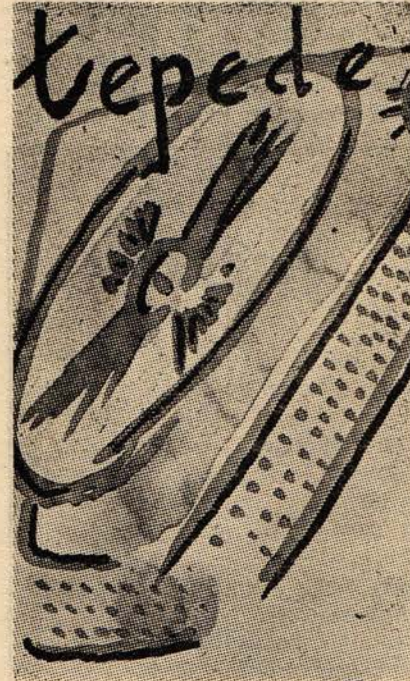
Acaba demin ittirseydim sahiden boğulup gidecek miydi?

Sahiden var mıydı suda ölüm?

Ölüm sahiden var mıydı?

Ölüm?

⁂

«Bugün benim yaş günüm.» dedi Birsen.

«Desene,» dedim, «bu gezi biraz da senin için demek?»

«Yooo, haberleri bile yok onların,» dedi. «Çardaktakilerin.»

«Benimkilerin de olmaz,» dedim, içimi geçirdim, ekledim: «Ama olanları var. Hem de pek çok var böyleleri sınıftakilerin.»

«Var, birkaçının çağrısına gidip ben de görmüştüm.»

«Giderken hediye götürmek pek hoş değil, değil mi?» dedim.

«Hoş değil de ne demek. insanı öldürüyor» dedi.

«Haklısın, insanın içi gidiyor.»

«İnsan boşuboşuna, karşılıksız çünkü veriyor.»

«Bizim verdiklerimiz, ötekilerden aldıklarının yanında bir hiç kalır gene de.» dedim.

«Amcalarından, dayılarından.»

«Teyzelerinden, halalarından.»

«Analarından, babalarından aldıklarının yanında hele ne gülünç kalır.»

«Yaaa, ne gülünç kalmıştır kimbilir o, o şey... o pikap... bir paket çukulatanın yanında benim getirdiğim.»

«Pikap mı?»

«Pikap, pikap, oh düşün! Amerika'dan mı nerden getirtilmiş sırf onun yaş günü için!»

«Kimin yaş günü için, kimin?»

«Bizim sınıftaki...»

«Kimin?»

«Sabriye'nin.»

«Şişko Sabriye'nin?»

«Şişko Sabriye'nin.»

«Halasının mı hediyesiymiş?»

«Hayır, babasının.»

«Bana kalırsa,» dedi Birsen; üzerinde oturduğumuz otlara yüzükoyun uzandı, sonra da tümcesini tamamladı: «... Sabriye, senin çukulataya babasının hediyesinden daha çok sevinmiştir.»

«Pikap yepyeniydi, hiç kullanılmamıştı, markası pırıl pırıldı.» dedim. Birsen'in yanına sırtüstü uzanıp, gözlerimi gökyüzüne diktim.

Gökyüzünde kimsecikler yoktu.

«Ne diyorum ben sana, Sabriye, senin çukulaya çok daha fazla sevinmiştir.» dedi kapandığı otlara yeryüzünden.

Ne iyi! Gökyüzünde kimsecikler yoktu! Ne Birsen, ne bulut, ne kuş, ne insanlar, ne görünümler! Gitgide mavi'yi de yitiriyordu gözlerim. Gitgide...

«Çünkü onu yemiştir.»

... mavi yitince birdenbire korktum. Birsen'i bulmak istedim hemen; yeryüzünü dürttüm:

«Dön,» dedim. «Benim gibi sırtüstü dön, bak, ne görüyorsun?»

İsteksizce döndü gökyüzüne yeryüzünden,

«Hiçbir şey.» dedi.

«Ama hiç, hiçbir şey.» dedim. Ölmüşüz ya da daha doğmamışız gibi. Böylesi hiçbir şey. Rengi ol-

mayan, birşey bile olmayan birşey. Boşluk. Hayır, boşluk bile değil.»

Yüreğimde, o sevimsiz yabancının ağırlığını duyuyordum yine. O yeni tanışıklığı. Ağırlığı, usulcacık çimenlere kaydırıp hafiflemek isteğiyle yeryüzüne yan döndüm. «İnsanı korkutuyor,» dedim, «bu. Bunu düşünmek.» dedim.

«Neyi?» diye sordu Birsen.

«Ölümü.» dedim.

«Sahi, ben de düşünüyorum ölümü.» dedi.

«Sahi mi?» dedim. — Ortalık, ah, ne iyi idi! —

«Birşey çıkmıyor ama,» dedi, «düşünmekten.»

«Çıkmıyor,» dedim. «Oynatacak gibi oluyorum çıkmayınca da. Sen de oluyor musun oynatacak gibi?»

«Oluyorum.» dedi.

— Ağırlığın biraz da olsa bölündüğünü, çimenlere kaydığını duyabilmek, oh, ne iyi idi. —

«Eskiden olmazdık ama.» dedim. «Öyle değil mi?»

Eski'den dediğim, hangi şimdinin öncesi idi? Ya da şimdi, hangi eskinin? İşte Selma Emiroğlu «Kara Kedi Çetesi»ni toparlamış, almış başını gidiyordu benden çok uzaklara sessiz sessiz. Hırsızlar gibi gizlice kaçıp gidiyorlardı benden. Ben mi, yoksa ben mi kaçıyordum onlardan? Onları öylece, «Oya'nın Hikâyesi», «Mercan Balığının Serüvenleri» ile başbaşa bırakıp? Uçsuz bucaksız denizler ülkesinde, ben de tıpkı yurdunu yitirmiş Mercan'cık gibi ürkek, tedirgin; süngerlerin, yosunların aralarından süzülüp, bitmez tükenmez deniz sokaklarından geçiyordum; türlü deniz evlerine, deniz dükkânlarına girip hele o «elektrik saçan Torpil balığı»nın yanından geçerken korkudan ölüyordum; sonra ansızın, suların yumuşak, yemyeşil, ıssız, gün ışığı vurmuş bir kesiminde buluyordum kendimi; yepyeni, yabansı bir coşkuyla, bu coşkuya karşı koyamazlıkla yol alıyordum bu kaygan, ayartan yolda; işte karşıdan anne Engel, baba Engel, Engel kardeşler geçiyorlardı; işte at yerine balık koşulu kocaman deniz kabuğundan arabası ile «Mercan mahallesi»ni aramaya çıkan iyi kalpli Bay Neptün, işte kayaların arasındaki bakkal dükkânında deniz minaresinden piposunu tüttürerek keyifle ilk müşterisini bekleyen Bay Fışfış, işte Bayan Şıpıldak, İşte Bayan Şıpıldak'ın güleryüzlü arkadaşı Bayan Pırpır ve küçük Cıvıldak... Uzaktan uzağa unutsuzca el ediyordum onlara, aralarından hırsızlama sıyrılıp göçüyordum... Doğan Kardeş'ten bucak bucak, ister istemez, dört nala kaçıyordum. Doğan Kardeş'ten utanıyordum. Doğan Kardeş okuyanları kıskanıyordum. Doğan Kardeş'i gizli kapaklı okuyordum. Hayır, Doğan Kardeş okumuyordum. Çünkü, Doğan Kardeş ARTIK okuyamazdım! Peki ama nereye doğru yol alıyordum böyle ben? Bir ada'ya, o ada'ya doğru mu? Ya peki kimdim ben? Nat King Cole kimdi? Şimdi oluvermiş, doğuvermiş, çıkagelmiş biri'leri mi?

Birsen uzandığı yerden bana döndü :

«Eskiden sek sek oynamaktan başka ne bilirdik ki,» dedi, «ölümü düşünelim?»

«Hele bak geçen gün bana ne oldu!» dedim. — Bunu çoktandır birine söylemek istiyordum. — «Saçma, önemsiz birşey dersin sen belki ama olsun, bak dinle: Geçen akşamdı,» dedim, «yemekten son raydı, mutfakta anneme yardım ediyordum... İşte o sırada, bardakları kurulayıp yerlerine yerleştirirken, yâni durup dururken, içime korkunç bir sıkıntı geldi. Dayanılmaz bir ağırlık. Yok olmak istedim birdenbire. Ortadan silinivermek, sır olmak. Doğmamış gibi olmak ya da nasıl anlatayım sana, kendim olmamak.»

«Ya da kendinden kurtulmak.» dedi. Birsen.

«Evet, evet,» dedim, «iyi bildin; kendimden kurtulmak.»

«Bundan kolay ne var?» dedi, gözümün içine imalı bakarak.

«Ölmek, değil mi?» dedim. «Benim de aklıma ilkin bu geldi senin gibi: Ölmek. Ama işte asıl ondan sonra korktum, çok korktum! Ağırlığın altında ezilir gibi oldum. Sana söylemek istediğim de buydu işte, bu soru, düşün: Öldükten sonra kendinden kurtulacağını bakalım nasıl sağlamlayabilir mişsin?»

Birsen sırtüstü döndü, dirseklerini kıvırıp göğe bakarak gerinmeye başladı; gerinirken de:

«Ona bakarsan, ben öleceğimi bile sanmıyorum.» dedi.

«Ben de öyle, ona bakarsan,» dedim. «Hem ben ölmeyecek olanın, yeryüzünde bir ben olacağını sanıyorum üstelik.»

Birsen tekrar bana döndü; başını az daha bana yaklaştırdı, yanağını eline dayayıp, kocaman gözlerini çekine çekine gözlerime dikti. — Giysimden yüzüne, sanki hafif bir kızıllık yansımıştı. —

«Ben de birşey söylemek istiyordum sana.» dedi, ergin, ağırbaşlı bir deyişle.

Yüzüme, onun şu anda benim

---

bozgunda

— *Ö. İnce'ye* —

yorgunuz, ünler, alıştırmadı bizi savaşlara.
soy buyruklarının o sessiz dirilişi
yürürler sevmelerin izlenen alanına.
bozgunlar-tükenişin daralan çemberleri.

suları, ölgün çiçekleri saklayıp savaş sonlarına
kösnünün ya da korku, eş, ılık seslenişi
bozgun dönüşleri bekliyen kadınlar, kapılarda
adamlar-şimdi onların alışkın çemberleri.

kimbilir hangi soyun korkusunu azaltan
batımsız gözlerinin sevişme uğrağında
sular-ağıttır çoğalışa, sızan taş yapılardan.

bir ağlayış büyürse şölenlerin sonunda
o yenik ülkelerdir göğüslere takılan.
yorgunuz, ünler alıştırmadı bizi savaşlara

Turgay GÖNENÇ

N. Z.

Her öpüş bir nokta her gece korkak artık
Dön geri
Sallanan sarhoşlara bak ki üzülür sevmekte
Esmer akşamlarında senin.
Elleri üşümüşse yazı yorgunluğu sarmıştır
Eski kaleler bakardı penceresinden
Bir uzak dağ yolunda koşan kedi
O senin ağlamandır işitmezsin kırlarda
Yarı aydınlığındır akşamlara takılmış
Çünkü kanar aşk
Eski madenlerde işlenmiş sessiz çağ
Aldatır uzak kışlar bizi
Aşkın kavakları sallanır eskir de bir taraftan
Nerden gelmiş şimdi bu
Horasandan bir kedi

Attilâ BÜYÜKTUNÇAY

---

yüzümde bulmak istediği gibi, onun şu andaki kendi yüzü gibi ergin, ağır, anlayışlı bir anlam verdim; bu maske benim de işime geldi, içimde bekleşmeye başlamış olan küçücük sevinci örtbas etti.

«Şey,» dedi, «bilirsin, hani şey... her filimde olur o şey...»

Yüzü giysimle bir örnekti şimdi; öylesine artmıştı yansıma. Hani nerdeyse beyaz beyaz benekler de beliriverecekti yanaklarında.

«Her filimde olur o şey... oğlanla kız arasında.»

«Ya, her filimde,» dedim.

Bilinçsiz, ivedi bir devinimle elini uzattı, topraktan, tam ikimizin başları arasına gelen yerden bir tutam ot kopardı; otlar kısa bir süre parmaklarında şaşkın, kalakaldılar, sonra ağır ağır aşağıya, toprağa, koparıldıkları yerlere kaymağa başladılar... sorabildi:

«Hiç,» dedi, «sen?»

«Hiç,» dedim, «ben. Sen?»

«Hiç,» dedi, «ben de.» Ardından, ne vakittir tuttuğu soluğunu, kimbilir ne vakittir gizlediği tümcesiyle birlikte bırakıverdi: «Ama olmalı çok yakında,» diye ekledi.

Uzunca bir süre sustuktan sonra ona sordum :

«Ondört mü doluyor bugün senin?»

«Ondört.»

«Ben, iki ay önce doldurdum.»

Kocaman gözlerin içinde kırmızı üzerine beyaz benekli giysimle kendimi görüyordum: Giysim karpuz kolluydu. Kollarımsa çöp gibi. Birsen'in gözlerinin içinde ne kadar biçimsiz duruyordum.

«Artık giyislerimi karpuz kollu diktirmeyeceğim.» dedim, kendi kendime söylenir gibi.

«Ben de,» dedi Birsen. «Diktirseler bile giymeyeceğim.» Aşağıya doğru kulak kabarttı, «Kiki havlayıp duruyor,» dedi, «duyuyor musun? Yanlarına, çardağa çağırıyor bizi.»

«İçki içiyorlar,» dedim, «onlar. İçki kokusundan tiksiniyorum.»

«Hem de içkilerin en bayağısını içiyorlar.»

«En kötü kokanını.»

«En kötülük yapanını.»

«En çok, en durmadan yudumlayan da baban.»

«Babam.»

«Ondört seneyle, kendisi arasında bir ilişki kurmadan.»

«Kurmaya bile kalkışmadan.»

«Düşünmeye bile.»

Sustuk. İkimiz de çimenlere serili, ikimiz de mutsuzduk. «Biz de bugün hiç çardağa uğramıyalım» dedim. «Ya derede olalım, ya da burada, tepede... Pikabının markası neydi Sabriye'nin, söylesene?»

«Markası neydi bilmiyorum,» dedim. «Yalnız, pırıl pırıldı, usumda yalnızca bu pırıltı markalanıp kaldı.»

«O pikap keşki bizim olaydı» dedi.

Uzanıp, bir tutam çimen de ben yoldum.

«İyi ki yok,» dedim, dişlerimi sıkarak. «İyi ki yok.»

«Neden?» dedi, «neden yok?»

«Çünkü o olunca, daha da olumsuz birşey isteyeceğim.»

«Anladım, plâk, yüzlerce plâk senin isteyeceğin.»

«Evet onlar da; ama onlardan önce, onları dinleyebilmem için gerekli birşey... Büyük, hiç olmayacak birşey.»

«Ne kadar büyük?»

«Büyük değil, küçük. Çok küçük: Pikabın ve kulaklarımın sığışabileceği kadar bir oda.»

«Yalnızca sana ait bir oda.»

«Hayır, yalnızca kulaklarıma ve pikaba ait; çünkü ben nasıl olsa orda olmayacağım.»

Birsen içini çekti :

«Ah, keşki olsaydı böyle bir odamız,» dedi, «her çıkan yeni plâğı alır dinlerdik!»

«Ben her yeni çıkanı değil,» dedim, «yalnızca Nat King Cole'ün plâklarını alır dinlerdim!»

Doğruldu, «İnmeyecek miyiz aşağıya,» dedi, «daha hâlâ havlıyor Kiki?»

«N'olursun, uğramayalım oraya, çardağa.» dedim.

«Ama dolmalar orada, çardakta.» dedi. «O sevdiğin dolmalar, Büyük Hala'nın sardığı...»

«Zeytinyağlı.»

⁂

Balıkların üçünü de Büyük Hala yakaladı. — Büyük Hala, tam

yetmişüç yaşındaydı. —

Derenin en geniş yeriydi. Göle, sığ bir denize benzeyen yeri. Güneşli. Gölgesiz. Büyük Hala onları uzun saplı bir yemek kepçesiyle teker teker yakaladı. Bu, belki de zeytinyağlı dolmaları pişirip kotarırken de kullanmış olduğu kepçeydi.

Büyük Hala da, ben de, balıkları küçük bir kavanoza boca ederken hiç kötülük düşünmedik. Su, o kadar duruydu çünkü. Dibine kadar güneş vuruyordu. Güneş de, dipte ne var ne yoksa gösteriyordu: Renk renk küçük çakıltaşlarını ve oynaşan, aklaşan parmaklarını ayaklarımızın. Başka? Hiçbir şey.

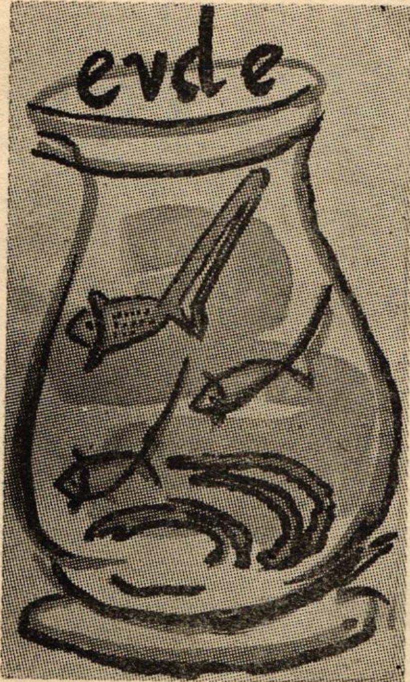
Oysaki, Büyük Hala da, ben de, ölüm'ü düşünürdük. Hele Büyük Hala durmadan düşünürdü. — Öyle ki, ben bile ölüm'le Büyük Hala'yı hep birlikte düşünmüşümdür. — Onun elinde kalan günlerinin tümü güneşsiz, böyle güneşlileri ise kırk yılda birdi.

Eve gidince kavanozu konuk odasına koyacağımı söyledim Kiki'ye, Birsen'e ve Büyük Hala'ya.

«Bizim konuk odasının duvarları çepeçevre yeşil, biliyorsunuz.» dedim.» «Güneşli su renginde.»

Böyle de olsa, madem ki ölüm'ü düşünüyorduk, bilmeliydik ettiğimiz kötülüğü de Büyük Hala'yla ikimiz.

⁂

Kavanozu eve döner dönmez konuk odasına koydum onlara dediğim gibi.

Güneş, henüz batmamıştı. Perdeleri ardına kadar açarak güneşi içeriye, odaya aldım. Böylece duvarları — yeşil renkli duvarları — dipten tavana kadar güneşle doldurmuş oldum. Ondan sonra balıklar öylesine rahatladılar, aldandılar ki, burunlarını kavanoza çarpmaya başladılar odanın «duru, yeşil, güneşli» sularında dolaşmak, eşyaların aralarına dalıp oynaşmak için üçü birden. Ama gene de yarın ne yapıp yapıp kavanozlarını değiştirmeliydim. Onlara büyücek, somut bir acun edinmeliydim.

Bu kararla, kavanozu odanın en güneşli yerine yerleştirip dışarı çıktım. Doğruca musluğa yürüdüm.

Muslukta ister istemez aynaya takıldı gözüm. O vakit, kendimden geçip kala kaldım. Evet, besbelli uzun bir süre orada öylece kaldım. Gözlerimi yüzümden ayıramadım. Kendimi hiç ama hiç tanıyamadım. Güneşle boyanmıştı burnum, alnım, kollarım ve yanaklarım. Bu kızıllıkla ne kadar güzel duruyordum. Sivilcelerimi bile arayıp bulamıyordum. Demek ki karpuz kollu bir giysiyle çirkin olamıyordum.

Neden sonra - çok yazık ki olan olup bittikten sonra - gözlerimi aynadan alabilince, musluğu açtım. Bir Mayıs gününün tozunu silmek için eğildim.

Sular dirseklerimden akıyordu.

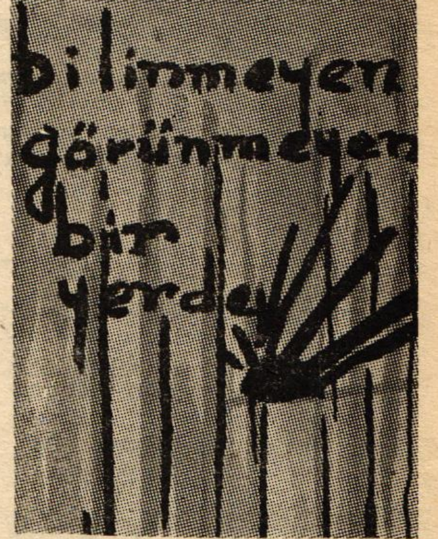
Musluğu, suyun ardından denileni daha iyi duyabilmek, duyduğuma inanabilmek için kapattım.

«Ne dedin?» dedim, «ne dedin?»

Evdekilerden biriydi.

«Balıkları güneşe koyup gitmişsin, ölmüş üçü de.» dedi.

Konuk odasının kapısı tıpkı bir ölü evininki gibi açıktı. Eşikte görünmemle, bir vakittir perdenin kıyısında saklanıp keyifle bu anı bekleyen güneş, son ışığını bir utku fişeği kadar gururla bana fırlatır fırlatmaz korkakça kaçıp gitti.

Kavanozun yanına gittim. Dirseklerimden kayan sular yerlere damlıyordu. Oda, geç kaldığından olacak, koşar adım kararıyor, karanlığın en çabuk çoğaldığı yerinde üç balık ağır ağır sallanıyordu. Kavanoza parmağımı soktum.

Su — suları —, sıcacıktı.

Bu sıcaklıkta suçluluğumu buldum. Birden boşandım. Sessiz sessiz ağlamaya başladım. Çevremde gölgeler koyuldukça odayı kapsayan sular duruluğunu yitiriyor, yeşil duvarlar gitgide kirleniyordu. Bir süre sonra bütün bu görünümler iyiden iyiye bulandılar, kırmızı giysimin beyaz benekleri bile seçilmez oldular. Ardından...

... karanlık indi.

Şu anda, derenin en güneşli yerine de karanlığın inmiş olduğunu, belki Büyük Hala da benim gibi düşündü.

8 Liralık Kitap almak ister misiniz?

dost dergisine abone olunuz

ya da abonenizi uzatınız

Abone tutarı 18 lirayı gönderen okuyucumuz derginin arka kapağında yazılı kitap listemizden 8 liralık istediği kitapları seçebilir.

dost dergisine abone olunuz ya da abonenizi uzatınız

YENİ YAYINLAR

TÜTÜNLER ISLAK

Turgut Uyar, Dost yayınları. 40 s.

Turgut Uyar Korkulu Ustalık diye bir yazı yayınlamıştı. Bir ozanın belli bir yazış yolunda belirli bir ustalaşmaya vardıktan sonra, kendi kendisini tekrarlayıp durmasının kötülüğünü söylüyordu. Bu tekrarlamalardan çekinen birtakım ozanlarımız durmadan yenileşmek için olmadık denemelere girişmekte fakat bir yaşama biçimi değişiminin, dünyaya bakış değişikliğinin ürünü olmayan temelsiz yenilikleri yüzünden kısır döngülerde dolanmaktan kurtulamamaktadırlar.

Turgut Uyar'ın sanatında ise değişmeler değil gelişme ve zenginleşmeler görülmektedir. Turgut Uyar'ın şiiri etkilere kapalı bir şiir değildir. Şiir sanatımızın 1955 lerden beri geçirdiği serüvenlerin Tütünler Islak kitabında büyük ölçüde izleri görülüyor. Tabii, o yılların ozan arkadaşları üzerinde etkileri bulunmaktadır. Burada sadece Tütünler Islak'taki şiirlerin dünyasına 1955 ten önceki şiir anlayışına bağlanılarak girmenin olanaksızlığını belirtmek istiyorum ben. Tütünler Islak'ta şiirimizin altı yedi yıldır kazandığı anlatım, örgü yenilikleri, bu yılların bize tanıttığı bakış açıları özel bir evrenin sunulmasında kişisel bir işçilik içinde kullanılmıştır, bunu söylemek istiyorum.

Turgut Uyar kitabının başına «Bütün mümkünlerin kıyısında...» sözünü yazmış. Bunu bir program sayabiliriz. Olmayacağı araştırmak değil de, olabileceği, bütün sınırlarını dolaşarak işlemek... Uyar'ın sanatına temel kazandıran, onu yapmacıktan ve gerçeğin her iki türlüsüyle de çatışıp açıkta kalmaktan kurtaran bu bağdır işte. Turgut Uyar'ın şiiri bizim aydın insanımızın günlük yaşantısının verileriyle kurulmaktadır. Sıkıntı, yalnızlık, tatminsizlik yıllar yılı bütün ülkelerin sanat yapıtlarında yansıyan özlerdendir. Bizim şiirimizde şimdilerde bütün bütün moda olan bu temalar yörel temellere yaslandırılıp anlatılmadıkça yapay kalır. Turgut Uyar, Dünyanın En Güzel Arabistanı'nda bu temellendirişi şiir öğelerinden çok konuya ve öykücülüğe dayanarak sağlıyordu. Tütünler Islak ise artık arı şiir halini almış bir birleşimdir.

Tütünler Islak'taki şiirlerin teker teker öykülerini anlatamam. Oysa, Dünyanın En Güzel Arabistanı daha çok bir öykünün çevresinde varlaşıyordu. Şimdi ise Uyar'ın şiirleri böyle bir dayanağın desteğine muhtaç olmayacak güce erişmiştir.

Orhan Veli kuşağının şiirimize getirdiği yenilik, şiiri bir söz oyunu olmaktan kurtarıyor fakat yalınlık adına çoğu zaman kuru anlatışa yöneltiyordu. Yapı bakımından bütünlüğe kavuşturuyor fakat mısra işçiliğini silip yok ediyordu. İkinci yeniye mısra şiiridir, diyenler bir bakıma doğru söylemektedirler. İkinci yeni, örgü bakımından parçalı, çözük bir doku göstermekte ise de mısra yapısı yönünden kuruluş ustalıkları taşımaktadır. Uyar'ın Tütünler Islak'taki şiirlerinde ikinci yeninin mısra işçiliği deneyi ile şiirde bütünlük ve tutarlılık anlayışı birleşmektedir. Görüntüler kopuk ve birbirleriyle ilgisiz değillerdir. İkinci yeninin başlangıcında, ilginç görüntüler yakalanması ve bunların ardarda sıralanması ile yetiniliyordu. Bu deneylerin verdiği güçledir ki artık Uyar'ın şiirlerinde görüntüler bir öz çevresinde şiirin başından sonuna kadar geliştirilerek verilmektedir. Özellikle «Çok üşümek» ve «Kurtarmak bütün kaygıları» adlı şiirlerde bu başarılı kuruluş kendini belli etmektedir. Hele bu şiirlerin ikincisindeki dramatik kuruluş bizim şiirimizin pek az örneğinde karşılaşılan türdendir. Söz tekrarlanışları, temanın ağır havasıyla birlikte yürünerek mısradan mısraa iyi seçilmiş kalıplarla geçişler, ve şiire baştan sona hiç çekimli fiil kullanmamakla sağlanan sözdizimi değişikliği kendisini derhal belli etmektedir. Daha önce Türk Edebiyatçılar Birliği 1962 yıllığında okuduğumuz Terziler Geldiler adlı şiir de Tütünler Islak'ın en beğendiğim şiirlerinden biridir.

KAVUKLU HAMDİDEN ÜÇ ORTA OYUNU

Yayımlayan : Metin And, Forum yayınları. 292+IV s. 5 lira.

Görünç sanatımızın türlü alanlarında değerli incelemeleriyle tanınan Metin And halk oyunlarımızla, şenlik gösterilerimizle ilgili yayınlardan sonra son olarak da ortaoyunuyla ilgili pek değerli bir yapıt vermiş bulunmaktadır. *Kavuklu Hamdi'den Üç Ortaoyunu* adlı kitap Ortaoyunu hakkında bir inceleme, bir bibliyografya, üç ortaoyunu metni ve ortaoyunuyla ilgili dört tane ilginç resimden meydana gelmektedir.

Metin And önsözde Ortaoyunu üzerinde kısa fakat derli toplu bilgi vermektedir. Daha önce bu alanda yapılmış yayınlardan sözgelimi Selim Nüzhet'in *Türk Temaşası*'ndaki bölüm ve Refik Ahmet Sevengil'in *Eski Türklerde Dram Sanatı* adlı kitabındaki bölüm gibi kaynaklardaki bilgiler konu üzerinde çalışanlar için büyük bir yenilikleri kalmış olmamakla birlikte Metin And'ın kitabında da yeralmaktadır. And'ın önsözünde bu bilgilerin üzetlenişinden ayrı olarak ilgi çekici yorumlar ve teklifler de bulunmaktadır. Bunlar arasında yer alan iki söz kökü tahmini üzerlerinde özellikle durulmasını gerektirici niteliktedir. Birinci tahmin ortaoyunu adının Commedia dell'arte adından alınarak arte oyunu ve giderek ortaoyunu şekline girmiş olması, diğeri de yenidünya sözünün çingene düyeni sözüyle açıklanmış olmasıdır.

Önsözde ortaoyununun tarihçesi, özellikleri, içinde yer alan güldürücü öğelerin incelenmesi yer almaktadır.

Bibliyografya şimdiye kadar bu konuda yayınlanan bibliyografya bilgilerinin en zengininini vermektedir. Ben şahsen, vaktiyle Selim Nüzhetin kitabını okurken bibliyografyada anılmış olan fakat künyesi tam verilmeyen bir yazı dizisini andın bibliyografyasından tam olarak öğrendiğim için araştırıcıya ayrıca teşekkürü borç bildiğimi belirtmek isterim. Selim Nüzhet'in kitabında «Ortaoyununun eski tarzı hakkında bize en etraflı malûmatı veren balıkhane nazırı Ali Rıza bey merhumdur» deniyor, bibliyografya notu olarak da «Sabah gazetesi—İstanbul Eğlenceleri: 13» sözlerinden başka bilgi verilmiyordu. O zaman bu belirsizlik yüzünden o yazıları bulmam mümkün olmamıştı. Şimdi Metin And'ın bibliyografyasından bu yazı serisinin Peyam-ı sabah'ta, 1922 yılında yayınlandığı gazete numarasiyle birlikte öğrenmiş bulunuyorum. Bibliyografyada kendileri için bu türlü yardımcılıklar bulacakların sayısı herhalde pek çok olacaktır.

Kitabın asıl büyük bölümü üç ortaoyunu metni verilen bölümdür. Kavuklu Hamdi bilindiği gibi ortaoyununun en büyük sanatçısıdır. Dr Kunoş İstanbuldaki incelemeleri sırasında kendisiyle görüşmüş ve kitabında yayınladığı bilgilerin en büyük kısmını doğrudan doğruya ondan edinmiştir. Metin And'ın yayınladıkları, Hamdi'nin Büyücü hoca, Fotoğrafçı, Eskici Abdi oyunlarının metnidir. Böyle oyun metni yayınları asıllarına uydukları oranda değer taşımaktadır. Şimdiye kadar yapılan Karagöz yayınlarında asıllarına uyan metin yayını bulmak pek güçtür. Çünkü Karagöz ve ortaoyunu doğaçtan yaratılan konuşmalara dayanır. Sanatçıların elinde sadece konuları geniş çizgileriyle belirten küçük notlar vardır. Oyun sırasında yaratma gücüyle konuşmalar yürütülür, tekerlemeler, söz oyunları söz çekişmeleri yapılır. Elimizdeki metin yayınlarında bu oyunları görmüş kişiler dinlediklerini akıllarında kaldığı ölçüde kaleme almış bulunmakta ya da bu sanatların üçüncü, dördüncü derecedeki uygulayıcıları birer oyun metni yazmış bulunmaktadırlar. Kavuklu Hamdi'nin oyunlarının hangi kaynaktan alındığı, metinlerin kimin kaleminden çıktığı And'ın kitabında belirtilmemiştir. Oyuncuların sahnedeki devinmelerini bildiren sözler arasında «anlamlı» ve benzeri yeni sözler geçmesi okuyucuyu şaşırtmaktadır. Yazık ki manzum bölümler anlam çıkmayacak kadar bozuk ve vezin yanlışlıklarıyla doludur. Ayrıca tamlamaların ve yabancı sözlerin yazılışları da kusurludur. Herif-i na-şerif (94), tabiat-ı şairane (122), hüsn-ü tabiat (122), mucib-i tehevvür (124), gibi sözlerden kitaptaki yazılışlarına bakarak anlam çıkarmak mümkün değildir. Böyle dikkatsizliklerin dışında kitabın büyük değer taşıdığını ve önemli bir boşluğu doldurduğunu belirtmek gerekir. Metin And elinde daha başka metinler de olduğunu, kitabın toplayacağı ilgi geniş olursa ilerde o metinleri de yayımlayacağını bildiriyor. Bu yeni yayınlar için en kısa süre içinde fırsat bulmasını dilerim.

FELSEFENİN ÇAĞRISI

Nermi Uygur, İstanbul Üniveristesi Edebiyat Fakültesi yayınları. 196 s. 12 lira.

Nermi Uygur'u Üniversitedeki derslerinin dinleyicilerinin dışında kalan sanat ve felsefe-severler son aylarda Türk Dili ve Değişim gibi sanat dergilerinde çıkan denemeleriyle tanımağa başlamışlardır. Bu denemeler arı dilin güzel kullanılışının ve yaratıcı düşüncenin ilginç ürünleridir. Nermi Uygur'un T.D.K. bilim armağanını kazanmış olan Edmond Husserl'de *Başkasının Beni Problemi* adlı kitabı çok sınırlı bir felsefe konusu üzerinde durduğu için adını pek fazla duyurmamıştı. Yeni yayınlanan *Felsefenin Çağrısı* adlı kitap Nermi Uygur'un pek beğenilen denemelerindeki anlatış rahatlığı ve dil güzelliği içinde herkesi ilgilendiren birtakım temel felsefe sorunlarını işlemektedir. Kitapta yer alan konuların genel başlıkları şunlardır :

«I. Bir felsefe sorusu nedir?
II. Felsefede temellendirme.
III. Felsefe mi metafizik mi?
IV. Bölük pörçük felsefe.
V. Felsefe - dünü ve yarını.

Bizde öteden beri felsefeyle ilgili yayınlar denince akla hemen pek çoğu çeviri olan, geri kalanları da derme çatma birleştirmelerden ibaret olan felsefe tarihleri gelir. Felsefe sorunları üzerinde enine boyuna duran, felsefe sorunlarını ulusal ve çağdaş gerçeklerimiz açısından işleyen düşünürlerimiz pek çıkmamıştır. Son yıllarda üniveristelerimizde verimli çalışmalar yapılmakta, bilimsel yapıtlar ortaya konmakta ise de, bu türlü ürünler de belirli bir topluluğu, bir azınlığı, uzmanları ilgilendirmektedir ancak.

Nermi Uygur'un kitabında ise bir ders kitabı gibi felsefe bilgisi sonuçları üzerinde durulmamakta, adetâ felsefe doğruları okuyucularla birlikte araştırılmaktadır. Bu kuruluş kitaba bizim düşünce çevrelerimiz için çok önemli bir nitelik kazandırmaktadır. Bizim aydınlarımız kendi dışlarındaki bir takım doğruları sonuç olarak kesinleme şeklinde bellemeğe alışmışlardır. Bu tutumla en bağdaşmayacak alan da felsefedir. Böyle olduğu halde bizim felsefe araştırmalarımızda da gene o tutumun belirtileri gözükür. Bu açıdan bakılınca Felsefe'nin Çağrısı kitaplığımızın son zamanlarda kazandığı en önemli yapıtlarından sayılır.

YÜZ ÜNLÜ SENFONİ

Paul Grabbe (Çev. Selma Kurdakul), Ataç kitabevi, 176 s. 5 lira.

Birkaç yıl öncesine kadar ülkemizde İstanbul Şehir Tiyatrosu ile Ankara Devlet Tiyatrosu'ndan başka tiyatro yoktu. Tiyatro gereksinmesi duyan kalabalık bir seyirci topluluğumuz da yoktu. Şimdi iki büyük kentimizde daha önceki iki kurumun çoğalan sahne sayılarına ek olarak türlü özel tiyatrolar açılmıştır. İzmir, Ankara, Bursa gibi şehirlerimizde kurulanlarla birlikte otuza yakın tiyatromuz var. Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesinde bir tiyatro enstitüsü açılmıştır. İstanbul'da birkaç yıldır uluslararası gençlik tiyatroları festivali yapılıyor. Artık halkımızın tiyatroya yakından yakına ilgisi bulunduğu söylenebilir. Acaba müzik dünyamızda böyle bir gelişme ne zaman görülecektir?

Müzik sever topluluğun yaratılması güç iştir. Üstelik bizim müzik deyince söylemek istediğimiz batı müziğidir ve ülkemizde bu müzik, yani gerçek müzik çetin savaş içindedir alaturka müzikle. Tiyatro sevgisinin, halkımızda doğup gelişmesinde sinemanın büyük payı vardır. Müzik sevgisinin yaratılması için bu türlü bir yardımcıdan yoksunuz. Akla radyodan yararlanmak

gerekliliği geliyorsa da radyolarımızın müzik programları utanç vericidir. Her nekadar yeni başlayan il yayını programları seviyeli müzik yayını yapmaktaysalar da onları bir avuç aydının dışında geniş kütlelerin dinlediğini sanmak aşırı iyimserliktir.

Müzik sevgisi müzik bilgisiyle birlikte yürür. Biz ise halkımızı ve genç kuşakları bunların ikisinden de yoksun bırakmışızdır. Oysa bizde olduğu gibi insan sabahtan gece yarısına kadar gittiği her yerde büsbütün soysuzlaşmış bir alaturka müzikle karşılaşıyor, pek çok aydının dahi hiç eğitimini görmediği ve dinleyicisi olmadığı gerçek müziği kulak dolgunluğu sağlayacak kadar bile dinleyemiyorsa müzik sevgisi uyandırmak ve müzik bilgisi vermek gereksinmesi daha da büyük önem taşıyor demektir.

Müzikle ilgili kitaplar üzerinde bundan dolayıdır ki titizlikle durmamız gerekir. Yazık ki müzik kitaplığımızdaki yapıtlar telif ve çeviri olarak henüz on-onbeş cildi geçmemektedir. İlhan Mimaroğlu'nun geçen yıl yayınlanan Müzik Tarihi ve II? Çağdaş Besteci adlı telif lerinin müzik yayınlarımız arasında çok seçkin bir yer tuttuğunu burada yeniden belirtmeliyiz.

Ataç kitabevinin yeni yayınladığı Yüz Ünlü Senfoni adlı çeviri de müzikseverlerimize birçok yönden yararlı olabilecek el kitaplarındandır. Batıda bu türlü kitapların sayısı pek çoktur. Bayan Kurdakul'un çevirdiği kitabın bunların en iyilerinden olduğu söylenemez. Fakat gene de büyük bir boşluk dolduracak, yararlı olacak niteliktedir.

Yüz Ünlü Senfoni'de kırk üç bestecinin yüz yapıtı tanıtılmaktadır. Bunlardan büyük bir kısmı senfoni edebiyatında büyük değeri olan ve bizim radyolarımızda, konser salonlarımızda sık sık çalınan ezgilerdir. Ama insan ister istemez bir Paul Grabbe seçimine bağlanmaktansa, batı müziğinin bizim müzik olanaklarımızla koşullanmış durumunu gözetmek, bizim dinleyedurduğumuz senfonik yapıtları tespit ederek onlarla ilgili açıklamaları ayrı ayrı kaynaklardan derlemek daha yararlı bir iş olurdu diye düşünüyor. Müzik dünyasından kırk üç besteci, hele 100 senfoni seçmek güçün güçü bir iştir. Paul Grabbe'nin bestecileri tespit ettikten sonra senfonileri seçişine bir şey demiyelim, ama bu listede Carpanter, Dukas, Macdowell, Schelling ve Tayor yer alırken on iki senfoni, dört yüz elliden fazla konçerto sahibi olan ve mevsimler'ini bütün konserlerde dinlediğimiz Vivaldi, bundan başka Boccherini v.b. bestecileri, Şönberg, Mahler, Webern, Ives gibi modernleri bulamamamız azımsanacak eksiklik değildir bizce. Bayan Kurdakul'u acınacak durumdaki müzik kitaplığımıza bu çeviriyi olsun kazandırdığı için kutlarken, kitaplığımızın daha yeterli ve bizim koşullarımızı gözeten yapıtlar, sözgelimi sayın F. Çiçekoğlu'nun hazır olduğunu bildiğim büyük hacimli Senfonik Eserler Kılavuzu türünden kitaplarla daha da zenginleşmesini dilerim.

dost dergisini seviyorsanız

ABONE OLUNUZ

ABONE BULUNUZ

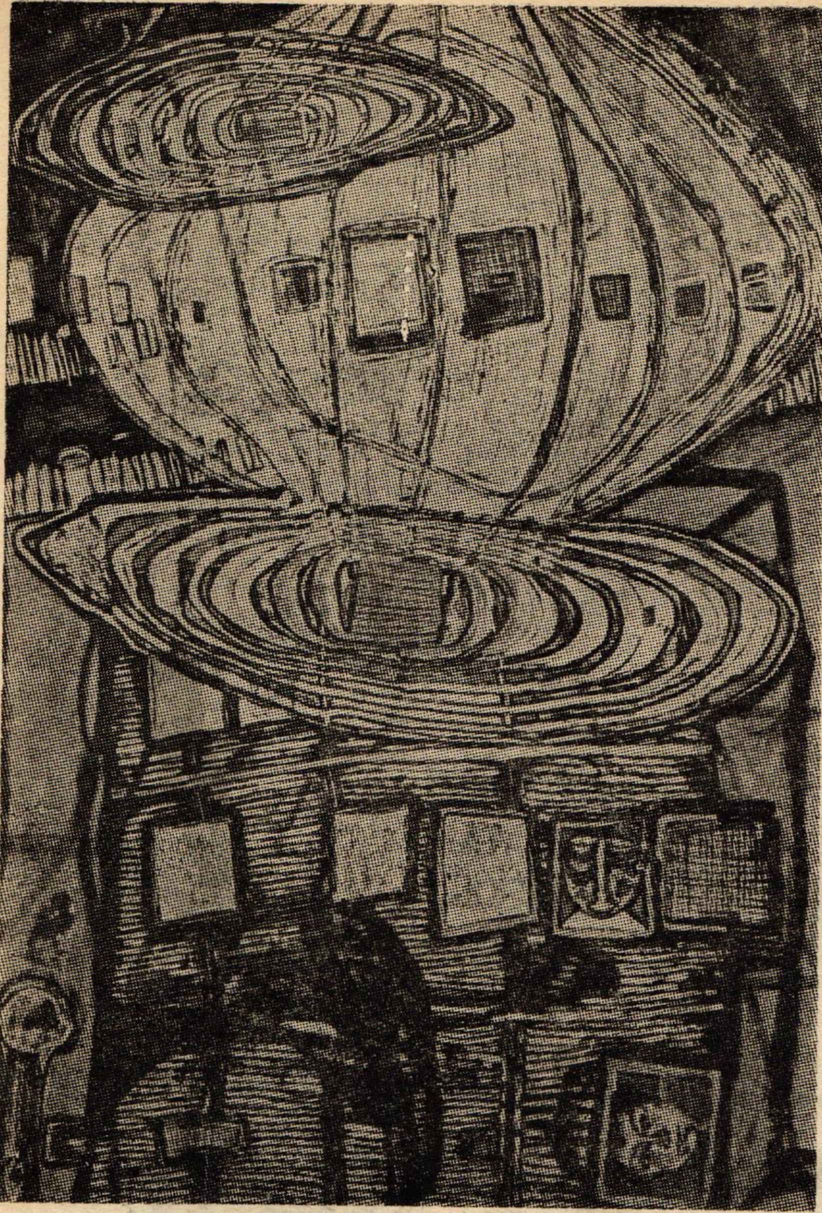

● her marka dolmakalemin daha kolay ve temiz yazmasını sağlar
● tutukluk yapmaz ve derhal kurur
● pıhtılaşmaz ve tortu bırakmaz
● dolmakalemin kauçuk ve madeni aksamına zarar vermez

Türkiye Umumî Mümessili KOÇ TİCARET T.A.Ş. (Büro Levazımı Şubesi)

Skrip bütün kırtasiyecilerde satılır

(Faal : 4742/52)

Hunndertwasser'in bir yağlı boya tablosu

ORHAN DURU

Venedik Uluslararası resim sergisi

İsveç pavyonunun önünde hiç bir iş görmeyen kocaman bir makine çalışmakta. Tahtadan yapılmış dolaplar, çarklar dönüyor, bir takım kollar girip çıkıyor, dolapların çevresinde bir ip sarılı, bu ipi küçük bir motor döndürüyor. İp bütün dolapları dolaşarak onların işlemesini sağlıyor, bir köşeden sarkan iki boş bira şişesi belirli aralıklarla birbirine vurarak sesler çıkarıyor. İşte İsveç'li sivri kafalılardan birinin *hareketli heykeli* bu. Koskoca makine-heykel boşluğa doğru kollarını uzatıyor. Kendisini merakla seyredenlerin burnuna değecekmiş gibi oluyor.

Venedik'in büyük *Giardini Publici*'sinde, yani halk bahçesinde açılmıştı resim sergisi. Gezeli aşağı yukarı bir ay oluyor sergiyi. Aradan bu kadar zaman geçtikten sonra bu acaip makine heykel gene gözlerimin önünde. Sanatçı ne düşünmüş onu bilmiyorum. Makine dünyası ile alay mı etmek istemiş yoksa hareketli bir heykel mi ortaya çıkarmak istemiş orasını bilmiyorum.

Ben oradayken çarkları döndüren iplerden birisi koptu ve bir tarafı çalışmaz oldu heykelin. Onarıncaya kadar bira şişelerinin birbirlerine vuruşu da aksadı. Ama kısa zamanda onardılar.

Gondollar ve kanallar şehri Venedik'te bu yıl düzenlenen sergi, XXXI ncisi. Yıllardan beri yapılıyormuş. Ama ancak 1948 den sonra dünyada ilgi toplamağa başlamış bu sergiler. Günümüzde ise bütün dünya ressamlarının boy ölçüştükleri bir sergi durumunda. Bütün kıtalardan her ulus katılmış sergiye, en iyi ressamlarını göndermişler.

Kimi ülkeler Giardini içinde pavyonlar kurmuşlar ve iki üç ressam ya da heykeltraşın eserleriyle kendilerini temsil ettirmişler.

Ben ressam değilim. Resim eleştirmeni hiç değilim. Ama bu kadar güzel, bu kadar üzerine çok söz edilen sergiden söz açmadan olmuyor.

Serginin önemli yanlarından birisi de dünyadaki yeni akımları biraz arkadan da olsa izlemekte oluşu. Arkadan olması şu bakımdan: Sergi her yıl heykelde ve resimde ödüller dağıtıyor. Ödüller iki milyon liret. Ancak bu ödüller değeri daha önce tanınmış, üzerinde tartışılmış sanatçılara veriliyor daha çok. Bununla beraber birçok yeni sanatçı adını duyurmak fırsatını buluyor.

Sergiye Türkiye de katılmış. İtalyan pavyonunun yanındaki galeride bir oda ayırmışlar. İlhan Koman'ın heykelleri, Sabri Berkel'in, A. Çoker, Ş. Arel'in ve başkalarının resimleri var. İlhan Koman'ın heykelleri göz dolduruyor. Birkaç İtalyan eleştirmeni buna değinmiş.

GİACOMETTİ

Serginin heykel ödülünü ünlü heykeltraş Giacometti'ye vermişler. Kendisine bir galeri ayrılmış. Gezerken kendimi birden yalnız sanıyorum. Öyle çarpıcı heykeller bunlar. Uzun uzun, yassılmış insanlar,

Jansic'in değişimi

incecik, sanki çekilerek uzatılmış gibi. Gene de delik deşik hüzün verici bir görünüşleri var. Giacometti insanın hiçleşmeye doğru gittiğini, zavallılığını anlatmağa çalışıyor belki. Kocaman bir ayak yukarılara doğru uzayıp gidiyor. Galeriye girince, üzeri yenmiş, didik olmuş bu insan biçimleriyle karşılaşınca hüzün duyuyorsunuz.

MANESSİER

Resimde ise birinciliği Fransız ressam Manessier kazanmış. Manessier'nin geçen yıl Ankara'da açılan Fransız sergisinde bir kilimini görmüştük. Burada ise Fransa'yı temsil eden iki ressamdan biri. Fransız pavyonundan içeri girince orta yerde iki tane dev gibi Manessier dikiliyor karşınıza. Akıp giden, süzülen renkler. İyice anlıyamıyorum ama dinsel bir koku seziyorum bu resimlerde. Belki de Manessier İtalya diyerek bunları göndermiştir sergiye.

ULUSLARARASI

Sergiyi gezerken resim ve heykel dilinin, daha çok sanat dilinin uluslararası bir dil olduğunu anlıyorum. Gittikçe sınırlar ve ulusal özellikler siliniyor. Ortak bir dünya resmine doğru gidiliyor. Birleşmiş Milletlerde görülemeyen bu havayı böyle uluslararası bir sergide daha iyi duymak mümkün. Gerçi bu ortak dil belki de aynı anlatım yollarının seçilmesinden geliyor. Yoksa gene de bir Japon pavyonu, bir Arap pavyonuna benzemiyor. Güney Amerika ülkeleri başka bir telden çalıyorlar. İnsan dikkat ettiği zaman değişik özellikleri anlamağa başlıyor.

Sergiye İtalya büyük bir pavyonla katılmış. Pavyona büyük ressamlarına galeriler ayırarak işe başlamış. 60 İtalyan ressamının eserleri var. Bu arada Arturo Martini, Arshile Gorky, Sironi gibi ustaların eserlerini görmek mümkün. Sironiye bir bölüm ayrılmış. Bütün eserleri sergileniyor.

Fransa'nın, İngiltere'nin, Rusya'nın, İsrael'in, Japonya'nın, Birleşik Arap Cumhuriyetinin, İsveç, Norveç, Danimarka'nın, Yugoslavya'nın, Almanya'nın, Belçika'nın ayrı pavyonları var. Brezilya, Uruguay, Arjantin ressamları İtalyan pavyonunun yanındaki galeride.

Brezilya'dan Samico, Hollanda'dan Westerik'in adlarını defterime not ediyorum. Bu Westerik, Rousseau gibi resimler yapıyor. Ama kendisine özel yollar bulmuş.

Arjantin'den Berni'nin adını da düşünüyorum defterime. Berni teneke parçalarından, eski çuvallardan, tahta parçalarından korkunç resimler yapıyor. Daha çok toplumcu bir açıyla birşeyler anlatmak istiyor Berni. Yoksul insanları ele alıyor.

Belçikalı Pierre Caille ise tahtalardan neşeli totemler yapmış. Bunlar heykelden daha çok oyuncağa benziyor. Bir oda dolusu. İnsan buraya girince açılıyor, ferahlıyor.

Bu arada Siri Derkert adındaki İsveçli kadın sanatçının küçük heykelleri, bibloları, ilgiyi çekiyor.

Burada bir şeyi anlatmadan yazıma son vermek istemiyorum. Bütün uluslar sergiye en fazla üç ya da dört sanatçıyla katılmışlar. En fazla etki yapacak sanatçılarını düşünerek, serginin amacını ve havasını da göz önüne alarak birşeyler kazandıracak, yararlı olacak sanatçıyı düşünerek sergiye göndermişler.

Koskoca Fransız pavyonunda Fransa'yı iki ressam ve bir heykeltraş temsil etmektedir. Japon pavyonunda ise yalnız üç ressamın eserleri yer almış. Aynı biçimde diğer uluslar önde gelen çağdaş sanatçılarının eserlerini yollamışlar sergiye.

Ama Türk pavyonu küçücük bir odaya sığındığı halde yamalı bohça. Birçok ressamdan birçok resim. Resimler uluslararası genel çizgide değil. Herhalde bu sergiye katılacakları seçen jüri aman ressamlarımız bize darılmasın diye bu duruma getirmişler bizim odayı. Sonuç, hem ressamlarımızın, hem de ulusumuzun aleyhine.

Bundan böyle büyük uluslararası sergilere katılmağa kalkıldığı zaman, futbolda olduğu gibi, işin sorumluluğunu Avrupa resminin durumunu bilen, yakından izleyen bir tek seçiciye bırakmak yerinde olacaktır sanıyorum.

göze

geldiler silâh kuşandık
çığlıklı bir vuruşmaya hazırladık gökyüzünü
kişileri çelik kakmalı ölüm
ağlayan ağlayan gözleriyle çocukların
kurallardır itilen bir yana
yürür sesim yalın bir nehre
beyaz giysiler içinde bir düzen
ıslanan gözlerdir ekmeklere
çağdaş patronlara karşıt
dur-diren dur-diren dur-diren
bir dengeyi tutan boşluktur şimdi
aşkları kişileri çiçekleri bile değişik
sabah akşam etiyle uğraşan toyları
ah birde onları onları onlara
dur-diren dur-diren dur-diren
ölüm mü bu değin değişken
aşk mı bu değin değişken
ucuz fabrika dumanları içinde
eriyen tükenen yok olan soylar
ah sizlere ak saygılar saygılar saygılar
bir çelik ülkedir uygarlık
koş-diren koş-diren koş-diren

Mehmet BACAKSIZLAR

MUZAFFER ERDOST

EY KARANLIK MAVİ GÜNEŞ

2 Kasım, perşembe

Bekliyordum bunu. Üzülerek, içim burkularak bekliyordum. Korkarak. O günü mutlaka göreceğimi, beynimin karanlık ve karışık bir yerinde duyuyordum. Bunu izah edemezdim, ama olacağına emindim. Tabutun içersine uzanmıştı. Elimi yüzünde dolaştırdım. Yüzünde, boynunda, omuzlarında. Üzerindeki siyah örtüyü yavaş yavaş kaldırdım. Bedeni taze ve her zamanki gibi ürkekti. Ellerinde siyah eldiven vardı. Salı günü ayrılmıştım. Salı, çarşamba, perşembe. Üç gündür bu karanlık mahzende yatıyordu. Kuru bir tabutun içinde.

Masanın üzerinde bana yazılmış mektubu vardı. Bana diyorum, belki de banadır. Ama, mutlaka bana yazılmıştır. *«Zili iki defa çaldığın halde, kapıyı açmadığım için güvenme, diyordu. Senin geldiğini trenden inerken duyuyorum. Sokakları telâşla geçtiğini, sigaranı yaktığını ve merdivenleri çıktığını. Beni gene seviyorsun değil mi? Beni ve sana daima sevgi ile gülecek bedenimi»*

Elimle öldürmüş gibi, onun durduğu, yâni beni beklediği mahzene indim. O oradaydı. *«Esra,* dedim, *duyuyor musun geldim?»* O zaman yüzünde, yâni yüzünde yıllardan beri gizlediği hafif tebessümü gördüm.

3 Kasım, cuma

Esra'nın önünde ve kımıldamadan duruyorum. Dizlerimin üstüne çömelmiş, yüzümü tabuta yaslıyarak. Onun ızdırabını besliyorum. Hayatımın yalnız bu ızdırabı yaşamıya değdiğine inanarak. O bütün bir bedeniyle, avucumda taşıdığım bir serçe ölüsü gibi. Uysal, yumuşak, itirazsız.

4 Kasım, cumartesi

Saat dokuzdanberi telefon çalıyor. Yâni tahminen dokuzdanberi. Yukarda, tam üstümüzde. Onu burada bırakarak yukarı çıkacağım. Merdivenleri ağır ağır çıkacağım. Ayrılırken Esra'nın yüzünü öpmiyecek miyim? Siyah iskarpinleri var ayağında.

«Alo?»

«.........»

«Alo? Anlıyamıyorum. Bir intihar mı? Esra mı dediniz? Salı gününden beri mi? *Evet yazıyorum. Dumru Sokak. Numara yetmişdört. Mahzende mi? Bir de mektup mu bırakmış? Teşekkür ederim. Teşekkür ederim. Derhal. Şimdi. Şimdi teşekkür ederim.»*

Telefonu kapadım ve elim ahizenin üzerinde kaskatı kaldım. Yeniden çalmıya başladı. Bir, iki, üç, dört.. Kesildi. Saat, üçte durmuştu. Chagall'ın resmi biraz eğilmişti ve duvarda asılıydı. Telefon yeniden çaldı. Bir, iki, üç, dört, beş, altı, yedi, sekiz.

«Alo? Karınca Sokak numara oniki mi, dediniz? Bir intihar mı? Esra öyle mi? Salı günündenberi mi? Saat altıda mı? Teşekkür ederim. Derhal. Teşekkür ederim.»

7 Kasım, salı

Üç gündenberi telefon çalıyor. Üstümüzde. Açmıyorum. Biliyorum, intihar ettiğini söyliyecekler Esra'nın.. Bu şehirde ve her yerde intihar ettiğini... Bu karanlık odayı eskiden ne kadar dar bulurdum. Şimdi öyle değil. Burada ömrümün tatlı sular gibi aktığını duyuyorum. Esra var ve bana ait bir ülke gibi elimin altında tutuyorum. Evet onlar da var. Onlar intihar ettiler, fakat Esra intihar etti.

Yukarda kapı açılıyor ve telefon sesi kesiliyor. Merdivenleri çıkıyorlar, merdivenleri iniyorlar. Ağır ağır bulunduğumuz odanın kapısını açıyorlar. Arkam onlara dönük. Tabutu kaldırıyorlar. Esra'nın elini tuttum son defa. İlk defa, yâni ikimizin de ömründe. Siyah eldivenini çıkardım: soğuk. Gözlerimi yumdum. Avuçlarımın içinden onun gidişini, bu hırçın ve uysal cevheri son defa dinledim. O artık ağır ağır sulara gömülüyor ve bir daha hiç göremiyeceğim derin kuyuya.

7 Kasım, salı

Artık onunla beraber değilim. O var, fakat yanımda değil. Belki ölü, fakat var. Belki intihar etti, fakat ölü. Artık bu karanlık, kapkaranlık odayı benim en güzel tarihim olarak kapatıyorum. Tıraş oldum. Kasketimi örttüm. Seni mavi deniz sularının altında bırakarak gidiyorum, ey yıkık ülke. Hâlâ güzelsin, ey daima güzel tabut kokusu.

7 Kasım, salı

Apartmanın kapısında bir polis duruyordu. Görmemezlikten geldi. Yürüdüm ve dışarı çıktım. Sigaram ağzımda. Sokaktan bir eskici geçiyor. Hayır eskici değil, polis. Üni-

forması üstünde. İki kişi koşarak geliyorlar, polis ve onlar da. Bana hiç bakmıyorlar. Gazete müvezziinden gazete istedim. Evet polis. Durakta otobüs bekliyorum. Arkamda sıra sıra polisler birikiyor. Sıraya giriyorlar. Önümde, arkamda, ilerde, aşağıda polisler var. Yürüyorlar, konuşuyorlar, duruyorlar, gülüyorlar.

Nihayet otobüs geldi. Bindim. Bütün yolcuları polis. Kimi gazete okuyor, kimi konuşuyor, kimi dışarı bakıyor. Hiçbiri, bir tanesi bana bakmadı bile. Evet biletçi de polis.

«Hayır ben yapmadım,» diye bağırdım, *«hayır hayır ben bir şey yapmadım.»*

Hiçbiri sesimi duymuyormuş gibi.

«Ben yapmadım diyorum, evet ben yapmadım, hayır ben yapmadım.»

Yanımda oturan polisin kolundan tuttum.

«Ben yapmadım, yapmadım, yapmadım.»

Dışarı bakıyor. Kendi halinde ve sakin. Herkese bağırmak istiyorum. Ama kimse benimle konuşmuyor. Dönüp yüzüme bakmıyor. Duymuyor sesimi, veya duymuyor.

7 Kasım, salı

Saat yirmibirde bir basın toplantısı yapacağımı vilâyete bildirdim. Evet büromda. Beş gazeteci geldi, afedersiniz beş polis. Fotoğrafçı, afedersiniz polis durmadan fotoğrafımı alıyordu. Biri çöp sepetini masanın üzerine boşalttı. Yırtılmış, buruşturulmuş bir takım kâğıtları eliyle araladı. Bir zarf parçasını aldı.

«Bu önemli.»

«Evet.»

«Bu da.»

«Evet.»

«— Bu da. Hele bu.»

«Evet evet. Hepsi önemli bunların.»

Beni dinlemiyorlar. Fotoğrafçı, afedersiniz polis odamın içinde çeşitli fotoğraflar çekiyor. Yakınımdan, uzağımdan, sağımdan, arkamdan. Biri cebinden bir mezro çıkardı. Vücudumun ölçüsünü almıya başladı. Ceket ölçüsünü aldı. Pantolon ölçüsünü aldı.

«Paçayı daima böyle mi giyersiniz bayım?»

«Evet.»

«Evet yirmibir. Şapka kısmına yazın lütfen, yetmişbir. Puanlı, gri kasket. Gömlek kırkiki. Çizgili, açık mavi. Bir yale anahtar. Bir dizi çekmece anahtarı. Pipo kaşığı. Biraz bozuk para. Tükenmez kalem. Lütfen santralı arar mısınız? Notları okuyun. Araba gelsin. Tamam mı? Gidiyoruz bayım. Kasketinizi unutmayın..»

14 Aralık, perşembe

Dört gün sonra mahkemeye çıkacak mışım? Gardiyan öyle diyor. Bugün bir kere daha sorgumu almışlar. Gardiyan öyle diyor. Ama ben bilmiyorum. Tepemde büyük, beyaz bir ışık yanıyor. Duvarlarından ve her tarafından uzun beyaz ışıklar yayılıyor. Bitmiyen, tükenmiyen zâlim bir gündüz. Gardiyan 34 gündür burada olduğumu söylüyor. Ama ben buna inanmış görünüyorum. Belki 34 gün, belki 34 ay, belki 34 saat. Bazan günlerce bekliyorum, yemeğimi getirmiyorlar. Bağıracak oluyorum, gardiyan her zamanki güler yüzü ile yanıma sokulup *«Ne çabuk acıktınız bayım?* diyor. *Daha yarım saat olmadı yemek yiyeli.»* Bazan yemeğimi bitirdikten hemen sonra yeniden yemek getiriyor. *«Aman bayım, yemeğinizi yiyeli sekiz saat oldu. Geç kaldım diye üzülüyordum.»*

18 Aralık, pazartesi

Bir kere uyuyabilsem. Koyu, kopkoyu bir karanlıkta, bir saat, yarım saat uyuyabilsem gardiyan böyle şaşırmıyacak. *«Hayır bayım, yanılıyorsunuz. Ben size 34 gündür buradasınız demedim. Yanlışınız var. Yorgun musunuz yoksa. Tabii. Biliyordum zaten. Gençsiniz daha. Ha bakın, bugün mahkemeniz bitti. Görseniz salon ne kalabalıktı. Siz de pek şıktınız. Kasketiniz elinizde ve güzel konuştunuz. Herşeyi anlattınız.»*

«Herşeyi mi? Neyi anlattım? Kim anlattı?»

«Neden telâşlanıyorsunuz bayım? Oradaydınız, ben götürdüm sizi. Her zamanki gibi. Herşeyi söylediniz. Artık kurtulacaksınız. Üzülüyorum ama seviniyorum da.»

«Kurtuluyor muyum? Doğru söylüyorsunuz değil mi?»

«Tabii doğru söylüyorum. Bu-

Elma

Üç kişi durmuş bir elmanın başına
öyle bir durmuşlar ki elmanın başına
Sokaktan geçen ince yapılı bir taze
Sepetini geciktirdi manava.

Onlar kendi savaşlarında hiç bitmiyecek olan
İnsanlar evler ve yollar arasında
Sıkışmış yazılarının bilmecesine yorgun
Kendilerinde bitirirken insanları
Hanginiz gördü yalan da olsa
Üç kişi durmuş bir elmanın başına
Biri bırakıp biri alıyor.

Söylemek bir yerden sonra kolay
Hele suçlu olmak bir yerden sonra
Biraz denizler çoğalsın kıyılarınıza doğru
Ölmeyi deneyin balkonlarınızda..

Nasıl mı olacaktı kimseye sormıyalım bunu
Ta bilmem ne çölünde günlerce develer
Ne taşırsa bir o kadar yalnızlık kumlarda
Sonra bir o kadar da elma gözlerimize
Hepimiz çok iyi biliyoruz, belki de biziz
Nasıl da durmuşlar bir elmanın başına
Oysa ne yapsalar görmeyiz.

Üç kişi durmuşlar bir elmanın başına
Öyle bir durmuşlar ki elmanın başına
Sokaktan geçen ince yapılı bir taze
Sepetini geciktirdi manava.

Uğur ÖNAL

rada artık fazla kalmıyacaksınız umarım. Mahkeme sizi affetti ve biz de..»

«Ne demek yani beni mi affettiler?»

«Evet sizi .Hayır hayır böyle şaşırmayınız, kimse size elini sürecek değil. Siz istediğiniz gibi gayet rahat öleceksiniz. Yatağınızda ölür gibi. Tamamen istediğiniz gibi bayım. Mahkemenin kararı bu değil elbette. Beraat ettiniz ve şimdi bakayım -saatine baktı- evet şimdi istasyondasınız. Ekspres onyedide kalkacak.»

Ve yavaş yavaş sesin azaldığını, kaybolduğunu, yeniden beyaz ışıkların vücuduma saplandığını duyuyorum.

18 Aralık, pazartesi

Odama bir tabut getirdiler. Kapaklı, içi boş bir tabut. Benim boyuma göre yapılmış. Kapağını araladım ve karanlığı gördüm. O en güzel ve dayanılmaz karanlığı. Belki günler, belki aylar, ve belki yıllar. Ey karanlık mavi güneş. Bir kere uyuyacağım ve sonra ölmek acı gelmiyecek. Bedenimin, beynimin en büyük, en yüce, en koyu arzusu bu. Bir kere uyuyacağım.

Tabutun içersine girdim ve kapağı üstüme kapadım. En güzel karanlığın içinde yüzer gibiyim. Çok uzaklardan gardiyanın sesini işitiyorum. *«Bak sana bu günkü gazeteleri getirdim. Hepsi senden bahsediyor. Fotoğraflarını görmek istemez misin? Yemeğini de getirdim. Hey bayım, kalkmıyacak mısınız?»* Sesini çevirerek : *«Tamam öldü* dedi, *kapağı çakın. Gün doğmadan. Nereye götüreceğinizi biliyor musunuz? Karanlık Kilisenin mahzenine.»* Çok uzağımda, bin, yüzbin kilometre uzağımda, Yehsien'de, King William Land'da. Nerede, yâni bir yerde tahtaları birbirine çakıyorlar. Tak, tak, tak, tak.. Tak, Tak.. Ey karanlık mavi güneş, inanıyorum ki sen olmadığın zamanlar, Tanrı bu mahzenden yâni benden uzakta, binlerce yıl uzakta, en uzak yıldızlarda duruyordur. Tak.. Tak.. Tak.. Gardiyanın sesi geliyor : *«Bu da bitti. Kaldırın artık. Bahçedeki çiçek arabasıyla götüreceksiniz. Karanlık Kilise'de Papaz Greguar size yolu gösterecek.»*

Eminim ki ölmedim daha, uyuyorum ve ben daima gardiyanı aldattığım için.

---

soylu sesi kopuzumun

«Yoksul olur bu evlerin düşçüsü»

Yağız kişi incecikten vurdu altın teline
— Kopuzumun soylu sesi, acıdan.

O zamanlar kendimize kadardık.
Yoktu ötekilerin büyük gözleri bile.
Şu adam denildi mi o'yduk evlerde, kimbilir kimdi böyle yaşadığımız
Şimdi ne çoğuz onlarla, şimdi ordakilerle bölüştük kendimizi
Sayın Baylarla, karanlık kuklalarla nasıl kalabalığız.

Akşamlar bizim eve daha yakın olurdu
Sustuğumuzdan karışırdık belki de gökyüzüne
Çocuklar, oyunlar gibi çizerdik sıkıntımızı ak sazına durmadan
Tunç tokmağını çalardık iri ellerle, bulanık sarısı sızardı yüzümüzün
Kapımızı açtık mı biraz, aralığından.

Birçoktuk işte, yorgunduk ama,
Ağzı yamık söylevciye gülüyorduk yaşamaktan.

O zamanlar bilmiyoruz işin gerçeği, «O zamanlar» var mıydı
Öyle destan üzre masal söylüyoruz aşk yerine
Yağız kişi incecikten vurdu altın teline
— Kopuzumun soylu sesi, ACIDAN.

Niçin uzun parmaklarım dokundukça sessizlik
Belki biri ıslık çalar geceleri açlıktan
Bu zamanı yaşıyoruz toplanıp gökaltında
Dağlara çıksak uzak, elimize aldıkça saygıyla şapkamızı
Uzağa bakıyoruz kısık gözlerle artık.
— Hiçbir şey kazanmadık yeni yetme sabahtan.

En iyisi dükkân açmak, birşeyler satmak sanki
— Oyuncak var kişilerden sayın baylar
Sayın Baylar oyuncaktan
İnancını yitiren var, karanlık kuklalarla
En iyisi birşey satmak bu EVRENSEL DÜKKÂNDAN

Böyle biri yaşıyor mu, bilmiyoruz bu zamanda
İşte gerçek üzre masal söylüyoruz aşk yerine
Yağız kişi incecikten vurdu altın teline
— Kopuzumun soylu sesi, ACIDAN.

Oben GÜNEY

ÇİZGİ-DESSİN

İnsanoğluna, kafasındaki tasarıları, biçimin kalıbına dökmeği de öğretmiş Tanrı. Çizgi ile, yeni bir yaratıcı, yapıcı güce ulaşmışız. Mağara çağından zamanımıza dek çizgi, en kutsal uğraşımız olmuştur bizim. Öyle pek kolay varılamadı bütün kılçıklarından ayıklanmış arı bir çizgiye. Bu uğurda, çaba üstüne çaba harcanmıştır. Sonunda önümüze çizgi sanatına girilen iki büyük kapı çıkıvermiştir. Birinci kapıdan girilince her yanı apaydın boyutsuz bir dünyada buluruz kendimizi. Bakmakla doyulamaz çizgiler, oradadır düz ve yuvarlaklarının en güzel, en eksiksiz düzenile kıvrılıp bükülen çizgiler titreşip dururlar yüzeyleri delip parçalamamak için. Bu kaygılı gidişten, doğuveriyor «Düz resim». İkinci kapıdan girilince, kendini alaca karanlık bir dünyada bulur insan. Renkli karanlıklar, aydınlıklar içinde güçlükle seçilen çizginin önü kesintiler ve yeniklerle kesilidir. Kafatutma, dikleşme sırası renktedir. Çizgiden öç alan renkle, boy göstermededir boy boy boyutlar, delik deşik yüzeylerde. Böylece de dünyaya geliyor elle tutulur gibi olan gölge ve ışığın resmi.

RENKLER

İnsanoğlu resimde, doğayı siyah-beyaz'larla da göstermeyi denemiştir. Hem de nasıl. Reubrant'ın (eau - forte) larında olduğu gibi. Daha bir çok ünlü ressamın uğraşı olmuştur bu siyah - beyaz. Evreni bir tek vurgu ayrıntılı açığı koyusu ile görmeye katlanamayan Çalap'tır ancak. Onun için güneşten sağılan pırıl pırıl ışıl ışıl renkli bir dünyada sürdürüp gidiyoruz yaşamamızı. Tevekkeli Corot baba, renkler için, «bir başka çekicilik katarlar çevremize» dememiş. Her insan, rengi duyarak görme payını yeteri kadar alamamıştır yaratılırken. Bu vergi, çizgi için daha arkadan gelse de olabilir. Bir ozan: «Sen de olsaydı görme zevki, çirkinde de bulurdun güzeli.» demiş. Niçin bu dünyadan kopup, öteki karanlık dünyaya göç ederken gözlerimiz açık ve arkadadır? Işık ve rengi içine sokası geldiğinden ve ona da yanamadığındandır bu. Ah bu renkler, gidi renkler, insanoğluna ne oyunlar etmemiştir ki.. Verdiği mutluluklar kadar. Mağara çağının (Peinture Rupestre) ve daha sonralarının düm düz (local) renkleri, Gothique tezhibcilerinin, renk vericileri'nin kıpırdaşan, oynaşan renkleri Primitif'lerin yüzeyi okşayan, klâsiklerin yüzeyi parçalayan, delik deşik eden kabarık etli butlu, boyutlu renkleri Empresionist'lerin menevişli, doğal, Ekspresionist'lerin zehir gibi, Allahın cezası, belâsı renkleri... Sonun da, Taşism'in çizgiye de, biçime de tekme atıp başını alarak giden renkleri.

Resim sanatında, soğuk, sıcak, ılık, birbirine yakın, birbirinden ırak, birbirine küskün ya da sarmaş dolaş, bir yanı tutan hiç bir yandan olmayan, susan, mırıldanan, konuşkan, haykıran, birbirini tamamlayıcı - karşıt renkler vardır. Ressamların bunların elinden çekmediği kalmamıştır. Bu ele avuca sığmayan, çeşitli huyu olan renkler, kimine büyük büyük yapıtları yaptırmış, kimini de renk curcunası (Cocochromie) içinde gülünç duruma düşürmüştür. Kerametini Palette değil, ressamın gözünde olduğunu söyleyen Renoir, baştan aşağı haklı. İnanmayınız renk üzerine tartışma olmaz diyenlere. (Armoni Bilimi)nin nice olurdu hali o zaman? Ve gene nice olurdu Cézanne'nun «Her renk, her fırca vuruşu bir nota karşılığıdır» sözü.

Eşref ÖREN

(15. sayımızda yanlışlıkla yazılan Toussinçıkanad, «POUSSİN» olacaktır).

GRİPİN

BAŞARI İLE KULLANILIR

Baş, diş, adale ve soğuk algınlığından mütevellit bütün ağrılara karşı GRİPİN başarı ile kullanılır

GRİPİN 4 saat ara ile günde 3 adet alınabilir

(Faaı: 4782/50)

FERZAN GÜREL

SÜRÜNÜN ÇOBANI

İçten içe değişmeyi yine anladı çoban, sabah yıldızını aradı; onu uzak, karanlık dağlara doğru inerken yakaladı... Silik solgun bir göz kırptı ona yıldız... Ağıla dönme zamanı yaklaşıyordu. Tek düzenliliğe yıllardır alışmıştı çoban, ama ogün öbürlerine benzemiyecekti...

Kalktı, yürüdü... Otlar ıslak ıslaktı, kepeneği ağırlaşmıştı. Ondansonra görmeliydi asıl kırların yeşilini... Ne yazık ki o tazecik otlardan bu sürüye kısmet olmıyacaktı... Bulutlar... Küme küme seçilmeye başlamıştı: Yağmurun ardı arkası gelmiyecek gibiydi...

Çevresine bakındı, koyunların tümüne birden sesini duyurabileceği bir yer aradı, buldu. Sonra bütün gücüyle, dudaklarını titreten, kendine özgü bir ses çıkardı : «Dübüüüüüüüüvü...» Bu sesi duyan geliyordu. Sürünün iki iri köpeği de havlayarak, işli güçlü, oraya buraya koşuştular... Çok geçmeden sürü toplanmış yamaçtan aşağı inmeğe başlamıştı. Düzlüğe varmadan önce bir su kaynağı vardı; bir süre orada durup su içtiler... Bu kez onları kasabanın tozlu yoluna yöneltti çoban... Düşündü bir daha ağıla dönmiyeceklerini de içi burkuldu...

Kasabaya vardıklarında gün daha doğmamıştı. Sokak lâmbaları fersiz fersiz yanıyordu. Uykulu evler... Ve içlerinde uyuyan kişileri... Çobana göre: «Haylaz kimselerdi...» şu kasabalılar...

Bu ara sürüyü tedirgin eden bir kamyon sessizlikten koptu. Sonra bir araba; tarlaya giden işçiler.. Kıyı mahalleler bitiyordu artık. Erken geldiğine de iyi etmişti: Birazdan taşıtlar sıklaşır kalabalık artardı çünkü. Güçleşirdi sürünün ilerlemesi. Bir de ogün kasabanın pazarıydı... Bütün bunlar bir yana, «Bey», nutuk çekecek önemli birinin de geleceğini söyliyerek «Erken davran, Recep!» demişti...

Güneş, çobanla sürüsünü, istasyonun dut ağaçları altında buldu; sarı yapraklar arasından ışınlarını salıp onları ısıtmaya koyuldu. Sırtlarında hafif bir buğu, koyunlar birbirlerine sokulmuşlardı. Çoban ağaca yaslanmış oturuyordu. Kasketi yüzüne doğru inikti. Uyuyup uyumadığı, düşünüp düşünmediği belli olmıyordu...

Telâşlı adımlar gittikçe artıyor, ayak satıcılarının durmadan bağrışmaları duyuluyordu... Yerinde şöyle bir doğruldu çoban, çevresine baktı: Ağaçlık yoldan gelen kalabalık arasında, «Bey»i de gördü. Demek tiren saati yaklaşıyordu...

Ayağa kalktı, kepeneği sırtından çıkarıp ağacın dibine koydu, sonra Bey'le arkadaşının gelip oturduğu, istasyon kahvesine doğru yürüdü...

Bey, onu, güler yüzle karşıladı: «Köyunlara diyecek yok, Recep, gelişmişler iyicene.» Arkadaşına döndü :

«Kasaplık için ayırdığımız bunlar işte...»

«Nereye gönderiyorsun?»

Arkadaşına: «İstanbul'a» karşılığını verdi, çobana bakarak konuşmasını sürdürdü: «Bu yıl bizim Recebe, tam istediği gibi, kuzulayacak bir sürü ayıracağım.»

«Sağol bey!»

«Oturup bir çay içsene, tirenin gelmesine daha yarım saat var.»

Recep çekine çekine arka masalardan birine oturdu. Konuşmalarını duyabiliyordu onların ama, kimden, neden söz ettiklerini açık seçik anlıyamıyordu. Yalnız, çok ilgi çekici bir konu olmalıydı ki her ikisi de coşkundu:

«Ben kara yolunu seçer umuyordum, trenle mi gelecek?»

«İyi... Gelecek! Gelecek ama, hangi bilinçli seçmenle konuşmaya? Bence yapılacak pek çok iş var demokrasiden önce... Çoğunluğu eğitmeden öyle ileri toplumlar düzeyine varmayı ummak boş bir kuruntu olmaz mı?»

«Duyanlar da seni gerici sanacaklar...»

«Ne sanırlarsa sansınlar, ben, kısa bir süre, namuslu bir diktadan yanayım, diyebilirim...»

«Bizim toplumu, koyun sürüsünden, pek ayırdetmiyorsun olmalı...»

Arkadaşının son sözlerinde gizli bir alay etme sezdiği için «bey» birden kızmıştı :

«Bana bak dostum, onu bunu beğenmiyebilirsin ama, ne koyun sürüsünü, ne de çobanları aşağılamana eh diyemem!»

Recep, burada, büsbütün kulak kesildi. Daha anlıyabileceği bir yakınlığa dönüp dolaşıp gelmişti söz...

«Çobanlık ince bir sanattır; koyunlarını gerçekten sevmiyen bir kişi, iyi çoban olamaz. Çobana da yakılmayan sürü, onun ardından gitmez. Dediğini işlemez... Sevgi üstüne kurulmuştur evren...»

Recebin göğsü kabardı, nerdeyse «Yaşşa bey!» «Doğrusun bey...» diye bağıracaktı. Yaman adamdı doğrusu... Ama durmadan konuşuyordu, şimdi de daha yumuşamıştı :

«Evet, sen bilmezsin, koyunculukla uğraşmadığından. Emeği, sıkıntısı bir yana, sürü beslemek hem de tatlı bir iştir. Hele baharda, gün doğmadan önce, esintiye doğru yürür koyunlar, taze otları çiğnedikçe, hayıt, kekik, toprak kokuları birbirine karışıp havaya yayılır... Arkalarından yürüyüp bu dirilik dolu havayı çekersin ciğerlerine...»

Çoban, «Bey'de bizden.» diye düşünüyordu ki uzaktan uzağa gelen, yansıyan tren sesiyle çevresine döndü bakındı : Yeşil zeytin ağaçlarının, çıplak, incir dallarının üstünde beliren kara dumanın çizilip gelişine bir süre baktı. Bir şey anlamadan dinledi beyin arkadaşını; mırıldanıyordu: «Tüm taşıtların romantiği...» diye bazı sözler... Kalktı uzandı çevirdi geldi sürüsünü. Baylar da ayaktaydılar. Çok geçmeden katar gösterdi boyunu, sonra tüm sertliğiyle önlerinde duruverdi. İnenler durgundular. Bine-

ceklerde ise bir koşuşma, bir çarçabukluk...

Bey, arkadaşına boyuna koyunlarını anlatıyordu ama berikinin gözleri kasaba yolundan akmakta olan bir bölük kalabalıkta idi. Kiminin sırtında yatağı yorganı sarılı, kimi kucağında çocuk, eskimiş ayakkabılarını sürüyerek büyüklerin ardından yetişmeye çalışan kızlar... Sonunda genç adam dayanamadı vurdu üzüntüsünü açığa:

«Yetişemiyecekler...»

«Anlıyorum, senin sevdiğin de onlar...» diye tamamladı bey.

Yük ambarlarından birine genişçe bir tahta geçit uzatılmıştı; çoban o bildiğimiz değişmez durgun davranışıyla ilerledi, tahta geçide çıkıp tam ortasında durdu; kopmuş gibi çevresinden, yöresinden... Sonra... Dudaklarını titreten, o kendine özgü, uzun «Dübüüüüüvvü...» sünü çekti. Koyunların hepsi birden, çobana doğru, öyle bir yüklendiler ki nerdeyse onu iri boyuyla aşağıya devireceklerdi... Böylece onu orda gören geçide atlıyor, ambara giriveriyordu. Yoksa, zor kullanılsa, bu işin üstesinden gelinemezdi ki...

Birden kısık bir ses... Çok şey! Koca çoban, küçük bir çocuk gibi hıçkırıyor muydu ne? Kendini ağır bir salıverişle yere indi. Katara arkasını döndü. Beyle yüz yüze geldiler:

«Ne o ağlıyor musun Recep?»

«Ne diyon beyim, dedi çoban, kaç yıl var onları evlât gibi besledim... büyüttüm... Şimdi benim bir parmak gösterimle bilmeden ölmeğe gidiyorlar...»

İki arkadaş birbirlerine baktılar onlar da ıslanan gözleriyle. Kendince haklı çıkan kişilerin kanmışlığı parlıyordu bakışlarında.

«Gördün mü ben sana demedim mi?» dedi biri. Diğeri ekledi:

«Ama sonuç böyle olur...»

Şimdi tren davranıyordu belli. Lokomotif derin bir soluk çekti içine. Bir görevli inceden bir düdük öttürüyordu...

---

ve deniz önce bir sudur

Sen, öfkeler üstüne bir kırmızı gül
nasılsa, öylesin işte...

yırtık asker fotinleri, boş bir havuz, buhur kokan bir kilise.
bir korkuluk, yağlı bir kepçe...
sanki bunlardan biri ya da hepsi birlikte
sensin...
dahası yoktur işte.

denizdir, bitmeyen uzun bir su.
gecedir, yanyana gelmiş birkaç gece.

ne güzel eteklerini toplardın önce
suçlu, korkak, çekingen
ellerin çaresiz düşerdi yataklara.
ucu tarçınlı, karanfilli hint gibi... birara
sen, böylesin işte.

hem o kadar iyisin ki...
ta fenike'de, eski roma'da, babil'de belki
bir savaş sonu tanrılar
umutsuz bir köye ancak bu kadar uğrar.

İhsan Fikret BİÇİCİ

BİZE GELEN KİTAPLAR

- o BEYAZ DUVAR. Mehmet Seyda'nın hikâyeleri. İzmir 1962, Kovan Kitabevi. 130 S., 250 kuruş.
- o BİZİM EVİN SAVAŞLARI GÜZELDİ. Adnan Ardağ'nın küçük hikâyeleri. Ankara 1962. Akara Neşriyat. 39 S. 3 lira.
- o BUNU ANCAK TÜRK YAPAR. Mümtaz Zeki Taşkın'ın çocuklara kahramanlık hikâyeleri. Ankara 1962. Papatya Yayınları. 53 S. 3 lira.
- o DİONİSOS VE ANADOLU KÖYLÜSÜ. Metin And'ın incelemesi. İstanbul 1962. Elif Kitabevi. 79 S. 3 lira.
- o EĞİTİM MALZEMELERİNİ HAZIRLAMADA YAZARIN EL KİTABI. İngilizceden çevrilmiştir. Ankara 1962. Millî Eğitim Bakanlığı Basılı Eğitim Malzemeleri Hazırlama Merkezi. VIII + 161 S. 6 lira.
- o EZRA İLE GARY, Ülkü Tamer'in Ezra Pound ile Gary Cooper için şiirleri. İstanbul 1962. P.K. 1013. 29 büyük sayfa. 5 lira.
- o FAŞİZM. Yazanlar : Dr. Murat Sarıca - Rona Aybay. İstanbul 1962. İzlen Yayınevi. 79 S. 2 lira.
- o KAPALI İKTİDAR. Alp Kuran'ın yazıları. İstanbul 1962 Türkiye Milli Gençlik Teşkilâtı, Gençlik dergisi yayını. 223 S. 10 lira.
- o POEMS. Turhan Doyran'ın şiirleri. Liège 1962. Editions Europeennes Emergences. 47 S. resimli. Fransa.
- o PUSUDA. Cahit Atay'ın 1 perdelik komedisi. Ankara 1962. Türk Kültür Dernekleri Tiyatro Yayınları. 23 S. 100 kuruş.
- o TÜRK SOSYALİZMİNİN İLKELERİ. Hilmi Özgen'in eseri. Ankara 1962. Mars Matbaası. 48 S. 2 lira.
- o VARIM. Erhan Tığlı'nın şiirleri. İstanbul 1962. İsteme adresi : İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümü. No. 5352. 32 S. 125 kuruş.
- o VATANDAŞ OYUNU. Yazan : Genç Oyuncular. İstanbul 1962. İzlem Yayınları. 76 S. fotoğraflar. 250 kuruş.
- o YAĞMURSUZCA SEVİŞME. Üstün İzat'ın şiirleri - KUTUP GÜLÜ. H. Zekâi Yiğitler'in şiirleri. İstanbul 1962. Beşgen Yayını. 16+16 S. 150 kuruş.
- o ZEHİR. Hüseyin Aruk'un şiirleri. Diyarbakır 1962. Adres : Uğurlu Meydan Geçidi No. 5. 34 S. 2 lira.

A. TURGUT

DERGİLERİN GETİRDİĞİ

Ülkemizin çeşitli yerlerinde sessiz sedasız dergiler yayımlanıyor. Çoğu, belki de hepsi, dağıtım güçlükleri yüzünden büyük kentlerimize ulaşamıyor. Sanata ilgisizliğin üzücü bir dergilerin varlığı umut verici. En azından, bir ortamın henüz tamamen yok olmadığını gösteriyor.

Ancak, gerçi bir ortamın henüz yok olmadığını gösteriyorlar ya, diri tuttukları bu ortam pek iç açıcı değil. Hemen hemen yozlaşmış, çok gerilerde kalmış bir beğeninin ortamı. Çoğu hâlâ «hece» döneminin duygulanma katında. Çoğunda ilk görülen, yetersizlik ve sorumsuzluk. Böylece Türkiye'de, iyi, ileri bir sanatçının anlaşılması, sevilmesi daha bir hayli gecikecek.

⁂

ZEREN İstanbul'da çıkıyor. 1 Ağustos 1962 tarihli 7. sayısında Mübeccel İzmirli, Kerim Aydın Erdem'in *Çoban Ateşleri Gözlerin* adlı şiir kitabı üzerine bir yazı yazmış. Kimini beğenmiş, kimini beğenmemiş şiirlerin M. İzmirli. Ama K. Aydın Erdem'e büyük bir güveni var. Onun büyük, güçlü bir ozan olduğuna inanıyor. İnanır elbet, bu kendi bileceği iş. Ama sevilen bir ozanı övmenin de yakışıklı bir biçimi olması gerekmez mi? Örneğin şöyle diyor M. İzmirli :

... *«Direnişinde o ışıl ışıl aydınlığı yitiren, gölgeleyen ince hüzünler var. Sanatçı gönlü elbet. Üstelik ozan cinsinden. Bitevilik nasılsa yapısına uymayacak. Çelişmelişmelerin en hakçası O'nun dünyasına verilmemiş mi?..*

Ve... üstün bir musiki dökülüşünden en güzel seslerle çağlıyan —Ezik Çağrı— ile şiirin sihir dolu, heyecan dolu havasına giriyoruz.

«Nedir böyle akşamdan yağan.
nedir
ağaçlardaki gariplik
Neden böyle durup durup savruluyor
yüreğimiz
Dağınık sevilerde ağır durmuyorsa şarkılar
Nedendir bilmeliyiz»

M. İzmirli, *«Mısralarında solgun güller kadar anlamlı ve güzel bir hüzünler, özlem nedir anlıyoruz»* diyor, Erdem'in şiirleri için. Yaşanmamış duyguların, konuların yazılmasından yana değil M. İzmirli. Bir yerinde, bu konuda şöyle diyor yazısının.

«Sanat ortamında hiç bir zaman gerçek başarıya ulaşmıyan, yaşanmış, hissedilmemiş konuların şiirini veya öyküsünü yazmak neden zaman zaman gerçek sanatçıyı dahi etkiler, çıkmaza götürür bilmem?»

Zeren'de şiirler, hikâyeler, yazılar var. Şiirlerden birinin şöyle bir parçası var.

«Senin arzuların kör-kütük
Rüyaların yarı çıplaktı
Ayna bayram yapardı sen soyunurken
Kombinezonun pembe-sütyenin aktı»

⁂

SU Dergisi Sivasta yayımlanıyor. Enikonu güzel bir dergi. Aşağı yukarı bütün dergilerde olduğu gibi, Su'da da şiirler ağır basıyor. Sabih Şendil iki kitap için bir eleştirme yazmış. Kitapları tanıttıktan sonra, *«Şaika Günsel'le Oben Güney'in başarılarını övmemek için, doğrusu insanın kör olması gerekir. Ne dersiniz sayın eleştirmeciler? Hodri meydan!»* diyor.

Varlık dergisinin 30 yılını doldurduğunu da haber vererek, *«Kültür hayatımızın kısırlaşmaya yüz tuttuğu, hele gericilerin gemi azıya aldığı şu günlerde Yaşar Nabi Nayır gibi bayayiğitlere çok, ama çok ma pek çok muhtacız. Gericilerle başka nasıl karşı koyabiliriz.»* Babayiğitliğin böylesini ilk S. Şendil'den duyuyoruz.

Galip Terim, Güner Demiray'ın bir kitabı, *«Günaydın Anadolu»* için bir yazı yazmış. O da kitabı tanıtıyor. Yazısının bir yerinde, *«Aydın ve sanatçı geçinen çevrelerimizin»* kitapla gereği kadar ilgilenmediğinden yakındıktan sonra, *«Hani nerede VARLIK» çılar? Köy davalariyle, Anadolu ile ilgilendiklerini söyliyenler? Gerçeklerin böylesine soyunulmuşluğundan mı ürktüler dersiniz!. Yoksa «SU» yayınları arasında bu değin değerli bir yapıtın çıkmasından doğan bir kıskançlık mı kıstı çenelerini?»* diye soruyor.

«Aydın geçinenlerin» ve *«Varlıkçıların»* neden sustuğunu bilmeyiz elbet. Biz bu konuda daha başka birşey söylemek istiyoruz.

Anadolu'nun sanat, sanatçı ilgisi ile değil, bilimsel çalışmalarla kalkındırılabileceği artık üstünde konuşulmayan bir gerçek. Ayrıca sorun artık sadece Anadolu sorunu olmaktan çıkmış, bütün bir ülke sorunu halini almıştır. Durumu bu açıdan çıkarıp, duygulu bir edebiyat alanına getirmenin hiç gereği yok. Anadolu, evet. Ama bu kalkınmanın sorumluluğunu ufak tefek, çelimsiz şiir, hikâye kitaplarının sırtına yüklemek doğru değil. Anadolu edebiyatı zorla sürdürülen, sürdürülmek istenen bir özenti haline geldi. Yaşarlığı olmayan bir özenti. Dergilerin çoğuna bakınız -bütün yadsımalara karşılık hemen her hikâyeci, her ozan yaratmağa çabaladığı kendi küçük dünyasına, kendi kişiliğine sığınıyor. SU Dergisinde 8 tane şiir var, sadece biri Anadolu ile ilgili. Bu yüzden kınamak mı gerek ozanları. Hiç de değil. Sanat, 15-20 yıldan bu yana, gerçekleri söyleyerek zaten yaptı gö-

revini, yapıyor da. Her yeni gelen kuşağın, yeniden suçluluk duygusuna kapılmasına lüzum yok. Anadolu gerçeği, Anadolu'nun kalkındırılması, bir kez bütün bir memleket kalkındırılması olarak asıl katına varmıştır. Sorun artık sanatın, sanatçının olanakları, gücü dışındadır. Böylece Anadolu şiiri, Anadolu hikâyesi hiç yazılmasın demek istediğimiz de sanılmamalı. Ama birtakım çevreleri Anadolu ile ilgilenmediklerinden ötürü suçlandırmak haksızlık olur.

⁂

Bir de BEŞGEN Dergisi var sözünü etmek istediğim. O da İstanbul'da yayımlanıyor. İnce, uzun bir dergi. BEŞGEN sadece şiir yayımlıyor. Bir de şiir günü, şiir yarışması düzenlemiş BEŞGEN. Seçicilik için çağrılan sanatçıların gelmediğinden yakınıyor. Enikonu kırılmışlar bu işe. Çağrılanlardan gelen tek sanatçı Şemsi Belli imiş. Ona sıcak sıcak teşekkür edişlerinden seziliyor kırgınlıkları. Şiirlerin birçoğu, belli ki ilk şiirler. Bazıları ilk olmaktan da ileri. Ölçüsüz.

«Otel Odası» adlı şiirin bir bölümü şöyle :

«otel odasına kar yağacak çılgınca
elimde ölecek karların en güzeli
koşarak ineceksin tahta merdivenlerden
ayaklarına anılar diken diken batacak
çukolatalı nefesler altında
ağlıyamıyacaksın
...
masmavi akşamlar inecek otel odasına
yukardan güvercinler parmaklarıma pisleyecek...»

Özellikle genç ozanlarımızın çoğu, şiir ile, «şairane durum'u karıştırıyorlar. Buna bir de şiir konusunda yetişmemişlik eklenince ortaya böyle şeyler çıkıyor sonra.

BEŞGEN Dergisinde İsmet Kemal Karadayı'nın üç şiiri var. Biri, «Büyümek Ölüme Eş» adlısı genellikle güzel bir şiir. Bir bölümünü aktarıyorum :

«Ve ince bir menekşe, güzel mi güzel
Kokuşur oralarda bunu bilmeliydiniz
Nasıl mı oturalım?. Bilmem ki, acaba
Siz beni ayakta görmeliydiniz.»

Hangi Burçta doğmuş olursanız olunuz
Eğer Ziraat Bankasında tasarruf hesabınız varsa
ŞANS YILDIZINIZ
mutlaka parlak olacaktır
En büyük para ikramiyesi
En fazla şans daima
Ziraat Bankasındadır.
A. Ayhan
ZİRAAT BANKASI
(Dost : 53)

MİKTAR İTİBARİYLE
DAHA FAZLADIR
FAY
fay
HERŞEYİ *daha iyi* TEMİZLER
(Faal : 4737/51)

Devlet Plânlama Teşkilâtı'nca uzun bir süreden beri, büyük emeklerle hazırlanan 5 Yıllık Kalkınma Plânı'nın dili de Türkçeleştirilmiş, böylece plân bütünüyle batılı, ileri ve devrimci bir nitelik kazanmıştır.

Devlet Plânlama Teşkilâtı'nda sorumluluk yüklenmiş olan Devrimci genç kuşak, batılı ölçülere göre hazırlanmış olan 5 Yıllık Plânda dil konusunun da büyük bir önem taşıyacağını gözden uzak tutmamışlardır.

Bu konuda Devlet Plânlama Teşkilâtı Genel Sekreteri Haydar Aytekin'in Başkanlığında özel bir komisyon kurulmuş ve plânın dil yönünden incelenmesi, sözcük ve anlatım birliğinin sağlanması üzerinde çalışılmıştır. Bu çalışmalarda Türk Dil Kurumu ile de işbirliği yapılmasının gerekliğine inanan Plâncılar Kuruma başvurmuşlardır.

Türk Dil Kurumu, ilkin bir devlet örgütünden hazırlanan çok önemli bir eserin diline de özel bir özen gösterilmesini büyük bir sevinçle karşılamıştır. Gerçekten, konunun bu yönü de, plânın dilinin Türkçeleştirilmesi kadar önemli ve güzeldir.

Türk Dil Kurumu, plânın dili üzerindeki çalışmalara katılmak üzere Tanıtma Kolu Başkanı arkadaşımız M. Sunullah Arısoy'u görevlendirmiştir. 5 yıllık plânın «Redaksiyon Komisyonu» böylece Türk Dil Kurumuyla sıkı bir işbirliği hâlinde çalışmıştır.

Türk Dil Kurumu Yürütme Kurulu, Türkçeye gösterilen bu yakın ilgiden ötürü Devlet Plânlama Teşkilâtına bir teşekkür mektubu göndermiştir. Plânın dilinin Yüksek Plânlama Kurulunca da beğenilmesi, Türk Dil Kurumu çevrelerinde büyük sevinçle karşılanmıştır.

20 - 25 gün gibi çok kısa bir süre içinde 5 Yıllık Kalkınma Plânının bütününün okunması, anlatım birliğinin sağlanması, sözcüklerin Türkçeleştirilmesi günde en az 15 saatlik bir çalışmayı gerektirmiştir. Plâncılar aylardan beri gece gündüz demeden çalışmaya alışmış genç ve ilerici bir kadro oldukları için, dil üzerinde de aynı hız ve çabayla çalışmışlardır.

Plânın dili üzerinde yapılan çalışmalar sırasında bazı yeni iktisat ve istatistik terimleri de bulunmuştur. Böylece bir yandan yeni sözcükler plâna girerken, bir yandan da dilimiz sayısı çok olmasa da yeni terimler kazanmıştır.

Devlet Plânlama Teşkilâtı'nın Türk Dil Kurumu ile tam bir anlayış havası içinde yürüttüğü işbirliğinin mutlu bir sonucu olarak, zamanın kısalığına, plânın uzunluğuna ve karşılaşılan çeşitli güçlüklere rağmen, elden geldiğince arıtılmış, anlatım birliği sağlanmış bir plân ortaya çıkmıştır. Bunu, büyük bir başarı olarak görmek gerekir kanısındayız. Plânda devlet diline ilkin giren yeni Türkçe sözcüklerin sayısı ortalama bir hesapla 300 ü geçmektedir. Bunlardan birkaçı şunlardır : amaç, ayrım, ayrıntı, belirti, belirli, besin, birim, biriktirme, bitki, bitkisel, bölüşme, buluş, çaşrı, çağ, çözüm, dağılım, dağıtım, dek, değin, denge, dikim, donatım, doruk, etki, etkin, esnek, esneklik, gelişim, gerilim, geçerli, girdi - çıktı (terim olarak), görünge (yeni terim olarak), güçlü harcama, ısı, ilinti, ilişki, inan, inanç, işgücü, izlemek, kapsamak, katma değer (yeni terim olarak), kamulaştırma, kanı, kesim, kişi, kişisel, kuruluş, konut, olumlu, olumsuz, olanak, oluşum, ortam, onarma, onarım, ödev, öncelik, öneri, önerge, örnekleme (terim olarak), önderlik edici, öbürü, öteki övgü, övünç, özgü, özendirme, özellik, özel, saklanç (terim olarak), sanmak, savurgan, seçkin, seçik, süre, sonuç, sorum, sözleşme, tarımsal, taşıma işleri, türetim, tüketici, toplam, toplum, toplumsal, ulaşmak, üretim, üretici, ülke, ülkü, ürün, var olan, varsayım, yansıtma, yankı, yaklaşık, yararlanmak, yapı, yeniden düzenleme (terim olarak) yeterli, yoğun, yöntem, yönelim, yöneliş, zorunlu.

Bazı örneklerini verdiğimiz Türkçe sözcükler 5 Yıllık Plânın dili üzerinde nasıl bir özen ve titizlikle durulduğunu açıkça belirtmeye yetecektir kanısındayız. Bu örnekler yapılan çalışmadan alınan olumlu sonucu da göstermektedir

YÜKSEK PLÂNLAMA KURULUNDA PLÂNIN DİLİ NASIL KARŞILANDI?

Başbakan İsmet İnönü'nün başkanlığında sürekli olarak toplanan Yüksek Plânlama Kurulu, beş yıllık plân üzerindeki çalışmaları sırasında, plânın dili üzerinde de önemle durmuş, Türkçeye gösterilen özeni övmüştür.

Başbakan İsmet İnönü, beş yıllık plânı incelemesi sırasında dildeki arılığın ve güzelliğin dikkatini çektiğini belirtmiş, bu plânla Türkçenin gelişmesine de hizmet edildiğini, iktisat gibi güç bir alanda elde edilen bu başarının ileri bir adım sayılması gerektiğini belirtmiştir. İlk okuduğu sayfalarda bazı sözcüklerin anlamı üzerinde durduğunu ama bunları kavradıktan sonra hiç güçlük çekmeden okumaya devam ettiğini söylemiştir.

Başbakan yardımcısı Profesör Turhan Feyzioğlu'da, 5 yıllık plânın dili üzerinde de ayrı bir dikkat ve özenle durulmuş olmasının önemli bir iş olduğunu belirtmiştir.

Yüksek Plânlama Kurulu çalışmalarına katılan öteki Bakanlar da, 5 yıllık plânın dili üzerinde Başbakan İnönü'yle yardımcısı Feyzioğlunun görüşlerine katıldıklarını söylemişlerdir.

İnönü, plândaki dilin üzerinde nasıl çalışıldığını da sormuştur. Devlet Plânlama Teşkilâtı yetkilileri, bu çalışmanın Türk Dil Kurumunun yardımı ve temsilcisinin çalışmalara katılmasıyla yapıldığını açıklamışlardır.

İNÖNÜ İLE MELEN ARASINDA

5 Yıllık Plân Yüksek Plânlama Kurulunda görüşülmeye başlayınca dikkati çeken önce dili oldu. Yüksek Plânlama Kurulunun Bakan üyeleri, plânın diliyle ilkin karşılaşıyorlardı. İnönü daha önce plânı okumuş, dilini çok sevmiş, ertesi günü Plâncıları bu başarılarından ötürü kutlamıştı. Yüksek Plânlama Kurulunda da bu görüşünü açıkladı. Bir aralık Maliye Bakanı Ferit Melen, İnönü'ye :

«— İyi ama Paşam,» dedi «bunlar çok yeni kelimeler. Anlaşılması güç oluyor. Ben doğrusu bir çok yeri sökemedim. Bunun mahzurları olabilir.»

İnönü, gözlüğünün üzerinden Maliye Bakanına baktı :

«— Ben de,» dedi «ilk okuduğumda anlamadım bazı yerleri.

DÜNYADA BİZDE VE DÜNYADA

Sanatçılar

Döndüm bir kere daha okudum. Anladım. Şimdi hepsini eskisinden daha iyi anlıyorum. Sen de öyle yaparsın!»

KONUT DA NEYMİŞ? DEMEM BEN ..

Plânın konutla ilgili bölümü görüşülürken ilk direnme İmar ve İskân Bakanı Ord. Prof. Dr. Fahreddin Kerim Gökay'dan geldi :

«— Ne demekmiş bu konut?» dedi. «Güzelim mesken dururken? Herkes meskeni anlar. Konut'u kim anlayacak.»

Kendisine Anayasada da «konut» sözcüğünün bulunduğunu, plânda da kullanılmakla yalnız Anayasaya saygı gösterildiğini belirttiler. Eski çağın Küçük Valisi direndi :

«— Siz istediğiniz kadar konut yazın.» dedi. «Ben öldüm Allah konut demem. Mesken derim..»

Raporun okunmasına devam ediliyor, çeşitli yerlerinde çeşitli kişiler söz alıp görüşlerini açıklıyorlardı. Konuşmalar hep «konut», «halk tipi konut» şeklinde geçiyordu. Aradan bir onbeş yirmi dakika geçmişti ki Bakan Gökay, görüşünü belirtmek üzere söz aldı. Söze de şöyle başladı :

«— Efendim bu halk tipi konut dâvası...»

Çalışmaktan bir iyice yorulmuş olan Plânlama Kurulu üyeleri güldüler. Yorgunlukları epeyce azaldı.

«YANİ TÜKETİM DEMEK İSTİYORSUN..»

Plânlama Kurulunun çalışmaları sırasında Sosyal Kalkınma Dairesi Başkanı açıklama yapmak üzere söz almıştı. Konuşmasının bir yerinde :

«— Memleketimizin istihlâki...» dedi demedi İnönü, genç plâncının sözünü kesti :

«— Yani tüketim demek istiyorsun değil mi?»

ALİCAN'LA ÖZENDİRME

Başbakan Yardımcısı Ekrem Alican, plândaki dile, sözcüklere karşı çıkmadı. Özellikle «perspektif» karşılığı kullanılan, yeniden türetilen «görünge» sözcüğünü çok sevdi. Ne var ki, «özendirme» sözcüğüne de pek ısınamadı. Çıkması için de direnmedi ama «özendirme» nin plânda kullanılmasını uygun da bulmaz görünüyordu.

Çalışmaların bir yerinde, görüşülen raporun değiştirilmesi gere-

GEÇEN AYIN İÇİNDEN

(7. Sayfadan)

HAYDUTLAR — Altı haydut, dört sanatçının yolunu kesmiş. Bu sanatçılar alaturka şarkı ve halk türküsü söylüyorlar.

Haydutlar biraz nazik olsalardı, sanatçıya saygı göstermesini bilselerdi, sanatçıların paralarını değil, seslerini çalarlardı.

RADYONUN DİLİNDEN — Radyo'da dil saatleri var, öz Türkçe konuşmalar, haberler var, ama zaman zaman bu çaba unutuluyor. Bir akşam yayınında spiker şöyle diyordu : «Sarışın Bomba'nın bıraktığı bu para, annesinin iaşe ve ibatesine sarfolunacaktır.»

«Sarışın Bomba» lâübaliliğini bir yana bırakalım, bugün «iaşe» ve «ibate»yi anlıyacak Marylin Monroe meraklısı genç var mıdır?

KÜSTAHLIĞIN SINIRI AŞILDI — Yukarıdaki fıkralarımızdan birinde sözü edilen «Sözatan» imamı içeriye tıktılar diye cami halkı ayaklanmış. Başlarında 65 lik sakallı bir yobaz, 18 yaşında İmam - Hatip okullarının yetiştirmesi bir hocacık olduğu halde yüzlerce kişi yollara dökülmüş, İzmir valiliğine gelerek Vali Yardımcısı ile «müzakerelere» oturmuş. Cahilleri değil de aydınları kovalamaya alışık polisimiz bu adamların izinsiz yürüyüşüne seyirci kalmış!..

Bu kara güç gösterileri bize 27 Mayıs öncesi yönetiminin yadigârıdır. Sanki gerisin geriye dönerek Osmanlı tarihinin içine gömülmüşüz. Hoca takımı, yobaz güruhu hükûmeti basacak, imamı kurtaracak...

Kongrelerinde sakallılarla berelilerin birinci sıralarda oturduğu, dinin elden gittiğinden söz açtığı partiler, lâyik cumhuriyetimizi erite erite bitirmek üzeredirler. Devletlilerimiz nerede?

BASIN TOPLANTISINDA — Devletlilerimizden birisi tam o günlerde bir basın toplantısında, din adamlarının 55.000 inin ilkokul diplomasına bile sahip bulunmadığını muştuladı. Ancak 5.000 kadarı okumuş - yazmış imiş. Okumuş yazmışı da İmam - Hatip bitirmeli mi? Alın da hayrını görün... Sonra bu 55.000 kara cahilden meydana gelen kara kuvvetin milyonları nasıl yetiştirdiğini, gerici partileri nasıl beslediğini düşünün!

YANILAN DEVLETLİLER! — Din işleriyle ilgili devlet bakanı başka bir basın toplantısında da : «Türkiye'de din adamı siyasetin dışındadır!» dedi. Bu tümceyi «olmalıdır!» biçiminde bitirseydi daha doğru olurdu. Çünkü, din adamı siyasetin tam anlamiyle içindedir. Gerici partileri destekliyen onlar, lâyik devlete karşı yollara dökülenler onlar, camilerde gerici partileri tutup konuşan, ötekilerine kötü sözler söyliyen onlar... Ve, devletliler bir gaflet uykusu içinde, sadece onları okşamakla uğraşıyorlar. Halkın dine gereksinme duyduğunu kimse inkâr edemez; ama, din adamının bilgisizliği, geriliği Devlet Bakanı'nca ortaya konulmadı mı? Bakanlık bugünün görevi değildir yalnız. Unutmamalı ki, Köy Enstitülerine ilk darbeyi vurduğu söylenen eski bir Millî Eğitim Bakanı için iyi şeyler yazılmıyor.

Umumî Mağazalar T. A. Ş.

Mallarınızı beş limanda karşılar, gümrükler, nakleder, sigortalar, talimat gereğince satışına aracı olur. Depolarında korur ve bütün masraflarını karşılar.

ŞUBELER :

İstanbul — İzmir — Mersin — Samsun — İskenderun. (dost : 55)

T.M.T. Federasyonu, 19 - 27 Ağustos günleri arasında İstanbul'da Uluslar Arası Kültür Festivali'ni tertipledi. Bu Festivale Tunus UGET tiyatrosu, Alman Stuttgart Orkestrası, İsrail, Yugoslav Üsküp Folklor grupları, Madagaskar Tiyatro ve Folklor gurubu, Paris Öğrencileri Tiyatro Birliği, Frankfurt NEVE BÜHNE tiyatrosu, Sorbonne ANTİQUE tiyatrosu, Londra Üniversitesi tiyatrosu, Fransa JEUNE Théâtre ve Belçika GENTS Ün. tiyatrosu yurt dışından, yurt içinden ise, Yeşil Sahne, Eskişehir Oda tiyatrosu, İ.Ü.T.B. Gençlik tiyatrosu, Genç Oyuncular, T.M.T.F. Folklor ekipleri ile Orkestra ve Korosu katılmışlardır. Başarılı bir organizasyon olan bu İstanbul Kültür Festivali bir günü kargaşalı geçen önemsenmezse üç gün de Ankara'da büyük ilgi toplamıştır. Kültür Festivali bir süre de Ordu da devam edecektir.

ken bir cümlesi ortaya çıktı. Alican, kalemi eline aldı, önündeki kâğıda yazmaya başladı. Bir aralık durdu, düşündü sonra cümlesine devam etti :

«. .... özendirilmesi için ...»

CUMHURBAŞKANI CEMAL GÜRSEL TÜRK DİL KURUMU YÜRÜTME KURULUNU KABUL ETTİ

Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel 3 Eylül 1962 Pazartesi günü saat 9.30 da Türk Dil Kurumu Yürütme Kurulu üyelerini Çankaya'da kabul etmiştir.

Türk Dil Kurumu Başkanı Prof. Tahsin Banguoğlu'nun başkanlığında genel yazman Sami Özerdim, derleme tarama kurulu başkanı Ömer Asım Aksoy, terim kolu başkanı Hikmet Dizdaroğlu, sayman Uluğ İğdemir, tanıtma kurulu başkanı M. Sunullah Arısoy, yönetim kurulu üyesi Mehmet Ali Ağakay'dan kurulu heyet Cumhurbaşkanına yönetim kurulu kararı ile Türk Dil Kurumu Onur üyeliğinin verildiğini bildirmişler ve başkan Banguoğlu Onur üyeliği belgesini kabulü ricasiyle Başkan Gürsel'e sunmuştur.

Bundan sonra kurum başkanı Türk Dil Kurumu'nun genel tutumu hakkında bilgi vermiş, genel yazman da Başkana yeni yayınları sunmuştur.

Kurul üyeleri ile Başkan Gürsel arasında dil devrimi ve dil konusu üzerinde görüşmeler yapılmıştır. Bu arada 26 Eylül'de kutlanacak olan Dil Devrimi'nin 30. yıl dönümü törenine Cumhurbaşkanının da katılması kendisinden rica edilmiş, Başkan da bu çağrıyı kabul etmiştir.

Tanıtma Kurulu Başkanı Arısoy 30. yıl dönümü törenleri hakkında bilgi vermiş, Türk Kültür Dernekleriyle işbirliği yapıldığını ve 20 ilde sergiler açılacağını söylemiş, tanıtma yayınları hakkında geniş bilgi vermiş, Devlet Plânlama Teşkilâtınca hazırlanan 5 yıllık plânın dili üzerinde yapılan çalışmaları anlatmıştır.

Türk Dil Kurumu yürütme kurulu üyeleri başkanı Gürsel'den hükûmetin resmî yazışma dilinin arılaşması konusunda da Türk Dil Kurumu ile işbirliği yapması ve bu konuya özen gösterilmesi için yardımda bulunulmasını rica etmişlerdir. Başkan Gürsel verilen bilgilerden çok memnun olduğunu, elinden gelen yardımı yapacağını, kurum çalışmalarını verimli bulduğunu, çalışmalar sırasında karşılaşılacak güçlüklerden yılgınlık göstermemelerini belirtmiştir. Görüşme 40 dakika sürmüştür.

TÜRKİYE
VAKIFLAR
Bankasındaki
TASARRUFLARINIZ
sizi
SAADET VE
huzura
KAVUŞTURUR
UĞUR K.

(Basın : A/2638 - 54)

Türkiyede Köy Enstitüleri

Yazan: Fay Kirby

Köy Enstitülerinin kuruluş, işleyiş ve yıkılışı. Bu konudaki en geniş bilimsel inceleme.

İmece yayınları. 390 sayfa, 15 lira. P.K. 373 — Ankara adresinden ödemeli istenebilir.

Güner Sümer «Frère Timothée»de

GÜNER SÜMER'İN PARİS'TEKİ TİYATRO ÇALIŞMALARI

İki yıldan beri Paris'te Jean Louis Barranet, Jean Vilan (T. N.P) ve Dullin Tiyatro okullarında tiyatro öğrenimi yapmakta olan genç yazar ve tiyatro adamlarımızdan Güner Sümer üzerinde çalıştığı rejisörlük alanında çevresindekilerin dikkatini çekmiş ve biten mevsim içinde Sorbonne Üniversitesi İspanyol Tiyatro topluluğu için iki oyun sahneye koymuştu. Bu oyunlardan biri de Brecht'in *Carrar Ananın Silâhları* adlı bir perdelik oyunu idi. Güner Sümer bu toplulukla İspanya'ya bir turne yapmış, Paris'e dönüşünde ise *Git le Coeur* adlı profesyonel tiyatro topluluğunun sahneye koyduğu *La Mandragore* adlı oyunda kendisine verilen Frère Timotée rolünü başarıyla oynamış ve topluluğun Fransa içinde yaptığı turnelerde kritikler Güner Sümer'i şu satırlarla övmüşlerdir:

«Frère Timothée'de Güner Sümer son derece etkili idi...»

«Frère Timothée'de Güner Sümer Rönesans Devrinin Rahipler sınıfından keşiş Paillard'ın aynısı olan canlı bir keşiş tipi çizmeği başarmıştır.»

«Güner Sümer son derece renkli kompozisyonu ve ender rastlanan bir komedi kabiliyetiyle karşımıza iyi canlandırılmış bir Frère Timothée çıkarmak suretiyle başlıbaşına bir başarı sağlamıştır.»

Güner Sümer adı geçen tiyatro topluluğunun 1 ağustos - 30 ağustos arasındaki Fransa'nın güneyinde yaptığı bir turneye de aynı oyundaki rolüyle katılmıştır.

o Devlet Tiyatrosu Genel Müdür Yardımcılığına değerli kompozitörlerimizden Nüvit Kodallı atanmış, görevine başlamıştır. Bundan böyle opera bu yardımcılığa bağlanacak, yönetimiyle Nüvit Kodallı ilgilenecektir.

o Devlet Tiyatrosundan geçen yıl ayrılan, değerli sanatçı Saim Alpago İstanbul'da özel bir tiyatro kurmuştur. Yine Devlet Tiyatrosundan ayrılan Semih Sergen bu tiyatroda görev almış bulunmaktadır. Geçen yıl Site'de çalışan Ulvi Uraz bu toplulukta Misafir Sanatçı olarak çalışacaktır.

o Geçen yıl Site Tiyatrosunda alkışladığımız sanatçı Tolga Tigin Ankara'ya gelerek Meydan Sahnesi'ne girmiştir.

o Haldun Dormen Ses Tiyatrosu'nu alarak bu yıl sezonu burada açacaktır. Kent Oyuncuları'nın yeni salonları bitinceye kadar temsillerini her gün saat 18 de Ses Tiyatrosu'nda sürdüreceklerdir. Ayrıca bir süre için Kent Oyuncuları Kıbrıs'a giderek temsiller verecekler.

o Gülriz Sururi - Cezzar Engin çifti Küçük Sahne'yi alarak temsillerini burada vereceklerdir. Kadroları üzerinde kesin bir bilgimiz yok. Yalnız, Nur Sabuncu'nun bu topluluğa katıldığını öğrendik.

TENNESSEE WİLLİAMS'A VERİLEN ÖDÜL

Birleşik Amerika, Yabancı Basın Muhabirleri Derneği bu yıl en başarılı piyes ödülünü Tennessee Williams'a vermiştir. Yazarın ödül kazanan eseri «İguan'ın Gecesi» dir.

JOHN OSBORNE'NİN «İNGİLTERE İÇİN İKİ PARÇA» ADLI ESERİ, LONDRA'DA İLK DEFA OYNANDI

John Osborne'un iki yeni tek sahnelik eseri «İngiltere için iki parça» başlığı altında geçen ay Londra'da ilk defa oynanmıştır. Osborne'un bundan önceki eserleri gibi bunlar da, İngiliz toplumuna karşı çıkışlardır.

TENOR RENE MAİSON ÖLDÜ

1938 - 1943 yılları arasında Metropoliten Operasında birçok eserlerin başrolünü oynamış olan tanınmış Belçikalı tenor René Maison ölmüştür. Kendisi 66 yaşındaydı. Kalp krizinden ölen Maison, 1959 da Amerikan uyruğuna geçmişti.

MARC CHAGALL YENİ BİR TABLO YAPACAK

Marc Chagall'e, Fransız Millî Eğitim Bakanı André Malraux ve Paris Operası Direktörü Georges Auric, Paris'in büyük opera binasında yeni bir tablo yapmasını rica etmişler, 75 yaşındaki sanatçı da teklifi kabul etmiştir.

VATAN
GAZETESİ
Bütün Aydınların
Gazetesidir
okuyunuz
okutunuz

FRANÇOİS STAHLY SAN FRANCİSCO HEYKEL ÖDÜLÜNÜ KAZANDI

San Francisco'nun merkezinde «Golden Gateway»in yeniden inşası dolayısiyle açılan heykel yarışmasında 50.000 dolarlık birinci ödül, Fransız heykeltraşı François Stahly'ye verilmiştir. Stahly'nin «Dört Mevsim Çeşmesi» adlı eseri, yarışmaya giren 112 eser arasından birinci seçilmiştir.

ALAİN ROBBE — GRİLLET İLK FİLMİNİ TÜRKİYE'DE ÇEVİRECEK

Yazar Alain Robbe — Grillet Türkiye'de kendi ilk filmini çevirecektir: «L'Immortelle» (Her Dem Taze) in baş kadın rolünü Françoise Brion oynayacaktır.

BOUNTY ASİLERİ FİLMİ TAMAMLANDI

İkinci Dünya Savaşı'ndan önce Clark Gable ve Charles Laughton ile çevrilmesine girişilen «Bounty Asileri adlı film Lewis Milestone'un yönetiminde bir buçuk yıllık bir çalışmadan sonra tamamlanmıştır. 25 milyon dolara mal olan ve üç buçuk saat sürecek olan bu filmde baş rolleri Marlon Brando ve Trevor Howard oynamaktadır.

8 Liralık Kitap
almak ister misiniz?

dost dergisine
abone olunuz
ya da
abonenizi uzatınız

Abone tutarı 18 lirayı gönderen okuyucumuz derginin arka kapağında yazılı kitap listemizden 8 liralık istediği kitapları seçebilir.

dost dergisine
abone olunuz
ya da
abonenizi uzatınız

1962 YILINDA
10
MİLYON
LİRALIK İKRAMİYE

TÜRKİYE
İŞ
BANKASI
paranızın...
istikbalinizin emniyeti

(dost : 49)

★ BASIN İLÂN KURUMU ★ BASIN İLÂN KURUMU ★ BASIN İLÂN KURUMU ★ BASIN

Reklâmlar İçin En İyi Vasıta Gazete ve Dergilerdir

Gazete ve Dergiler İçin'de En Güvenilir Aracı Basın İlân Kurumudur

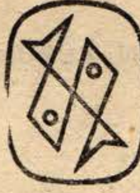
İSTANBUL GENEL MÜDÜRLÜK	: Türkocağı Caddesi No. 1 Kat: 3 Telefon: 22 43 84 - 85
İSTANBUL ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ	: Türkocağı Caddesi No. 1 Kat: 3
ANKARA ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ	: Ulus İşhanı «E» bloku No. 41 Kat: 2 Telefon: 10 58 17 - 10 57 87
İZMİR ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ	: İkinci Kordon Mimar Kemalettin Caddesi Küçük Kardiçali Han Tel : 23911

TELGRAF : BASIN KURUMU

ADANA ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ	: Abidinpaşa Caddesi Remo İşhanı 46
BURSA ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ	: İnönü Cad. Aysan Han No. 20 Tel: 2552
ESKİŞEHİR ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ	: Porsuk İşhanı Kat : 2 No. 1
KONYA ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ	: İstanbul Caddesi Yusufağa Sokak Terzioğlu pasajı No. 1
ZONGULDAK ŞUBE MÜDÜRLÜĞÜ	: Amele Birliği Pasajı No. 15/16 Tel: 2038

(Basın 14347 - A - 9177/56)

BASIN İLÂN KURUMU ★ BASIN İLÂN KURUMU ★ BASIN İLÂN KURUMU ★ BASIN ★

DOST YAYINLARI

ROMAN:

1 — Acemiler, *Hikmet Erhan Bener* (*) 200
2 — Sokaktaki Adam, *Attilâ İlhan* (Ciltli) 600
3 — Babamla Geçen Günler, *Clarence Day* (*) ... 200
4 — Hasangiller, *Tarık Dursun K.* 200
5 — Gordium I, *Hikmet Erhan Bener* 250
6 — Hatırladıklarım, *Eleanor Roosevelt* (*) ... 150
7 — Üç Yüzlü Adam, *H. A. Philbrick* (*) 100
8 — Şehir Çocuğu, *Herman Wouk* (*) 100
9 — Abraham Lincoln, *Emil Ludwig* (*) 400
10 — Kiralık Oda, *Georges Simenon* 200
11 — Sanık, *Alexender Weisberg* 200
12 — Polis Müfettişi Kadavra, *Georges Simenon* 300
13 — Zenciler Birbirine Benzemez, *Attilâ İlhan* ... 300
14 — Ayaşlı İle Kiracıları, *M. Şevket Esendal* ... 400
15 — Otlakçı, *Memduh Şevket Esendal* (Ciltli) ... 600
16 — Mendil Altında, *M. Şevket Esendal* (Ciltli) 600
17 — Belâlı Yer, *Erksine Caldwell* (Ciltli) 600
18 — Ne Ekersen, *Mehmet Seyda* 400
19 — Dünya Evi, *Orhan Kemal* 500
20 — Kızgın Toprak, *Jorge Amado* 600
21 — Duru Göl, *İlhan Tarus* 500
22 — Korsan Çıkmazı, *Nezihe Meriç* 500
23 — Vapur Düdükleri, *Ayhan Hünalp* 300

HİKÂYE:

1 — Karınca Yuvası, *İlhan Tarus* (*) 125
2 — Dost, *Vüs'at O. Bener* (*) 125
3 — Grev, *Orhan Kemal* (Ciltli) 300
4 — Tepedeki Ev, *Umran Nazif* 100
5 — Şu Babamın İşleri, *Carlos Bulosan* 200
6 — Kardeş Payı, *Orhan Kemal* 150
7 — Topal Koşma, *Nezihe Meriç* 200
8 — Sihamba (Zenci Hikâye ve şiirinden seçme) *Suat Taşer* 100
9 — Yaşamasız, *Vüs'at O. Bener* 200
10 — Bozbulanık, *Nezihe Meriç* (2. Baskı) 200
11 — Perşembe Yağmurları, Hazırlayan : *Salim Şengil* 100
12 — Hallaç, *Leylâ Erbil* 250

ŞİİR:

1 — Memleket Saat Ayarı *S. Aldanır* (*) 100
2 — Dünya Güzel Olmalı, *Mehmed Kemal* 100
3 — Sisler Bulvarı, *Attilâ İlhan* (2. Baskı) 300
4 — Haraçmezat, *Suat Taşer* 100
5 — Anzelha, *Halim Yağcıoğlu* 100
6 — Yanık Sarı, *Ahmet Köksal* 100
7 — Cümbüşcübaşı, *Ercümend Uçarı* 100
8 — Yağmur Kaçağı, *Attilâ İlhan* 300
9 — Köroğlu, *İlhan Berk* 200
10 — Hacıvatın Karısı, *Salâh Birsel* 200
11 — Dağda Ateş Yakanlar, *Ö.F. Toprak* 200
12 — Sultan Palamut, *Metin Eloğlu* (*) 200
13 — Herboydan (Dünya şiirinden seçmeler) *Can Yücel* 400
14 — İki Dal, *Celâl Vardar* 100
15 — Manilerimizden, *Dr. İlhan Başgöz* 200
16 — Duvar, *Attilâ İlhan*, (2. Baskı) 300
17 — Horozdan Korkan Oğlan, *Metin Eloğlu* 200
18 — Mısırkalyoniğne, *İlhan Berk* 250
19 — Rüzgârlı Su, *Selâhatin Batu* 250
20 — Gözünü Sevdiğim, *Oğuz Tansel* 250
21 — Tütünler Islak, *Turgut Uyar* 300

TİYATRO:

1 — Öteye Doğru, *Sutton Vane* 100
2 — Tarih Boyunca Tiyatro, *Turhan Dilligil* (*) 100
3 — Annemi Hatırlıyorum, *John Van Druten* ... 100
4 — Bir Dünya ki, *Suat Taşer* 100
5 — Vataneverler, *Sidney Kingsley* 150
6 — Korku, *Orhan Asena* 100
7 — Deli Dumrul, *Suat Taşer* (Destan) 250
8 — Ihlamur Ağacı, *Vüs'at O Bener* 250

GEZİ:

1 — Moskova Mektupları, *Lydia Kirk* 100
2 — Abbas Yolcu, *Attilâ İlhan* 400
3 — Ha bu diyar, *Fikret Otyam* 200
4 — Gide Gide, *Fikret Otyam* 250

DENEME—FIKRA:

1 — Söz Arasında, *Ataç* 100
2 — Devekuşuna Mektuplar, *Haldun Taner* 300

BALE:

1 — Gönlü Yüce Türk, *Metin And* 500

MİMARLIK:

1 — İnsana Dönüş — F.LI.Wright — *Şevki Vanlı* 1000

ÇOCUK KİTAPLARI MASALLAR DİZİSİ :

1 — Altı kardeşler, *Oğuz Tansel* 100
2 — Cimri ile Cömert, *İlhan Dumanoğlu* 100
3 — Talih Kuşu *Tezel Amca* 100
4 — Kahkaha Sultan, *Mümtaz Zeki Taşkın* 100
5 — Öksüzoğlan, *İlhan Dumanoğlu* 100
6 — Nalıncı Padişah, *İlhan Dumanoğlu* 100
7 — Altın Top, *İlhan Dumanoğlu* 100

ÇOCUK KİTAPLARI BİLGİ — HİKÂYE DİZİSİ :

2 — Küçük İspanyol Kızı Maria 125
3 — Arap Abdül Kardeş 125
4 — Çing Ling ile Ting Ling 125
5 — Meksikalı Kardeşler 125

SHD. KOLLEKSİYONLARI

Cilt : 2, 3, 4, 5 Ciltleri altışar lira, 6. Cilt yedibuçuk lira 7-8 birarada 10 lira.

«dost» KOLLEKSİYONLARI

Cilt : 1 — 2 Ciltleri birarada 18 lira

(*) İşaretliler tükenmiştir.

YENİ ÇIKAN KİTAPLARIMIZ

Suat TAŞER'in DELİ DUMRUL
(Ölüm ve Aşk) Adlı Desten — Oyun

Oğuz TANSEL'in GÖZÜNÜ SEVDİĞİM
şiirler

Ayhan HÜNALP'ın VAPUR DÜDÜKLERİ
roman

Turgut UYAR'ın TÜTÜNLER ISLAK
şiirler

Vüs'at O. BENER'in İHLAMUR AĞACI
Oyun